Mustaqil gazeta
HURRIYAT
18 — 24-iyul 2001-YIL
29 (233)-son
HAFTANING CHORSHANBA KUNI CHIQADI
1996-yil dekabrdan chop etila boshlagan

Фаолият | Мустақилликнинг 10 йиллиги

ЭЛЛИКҚАЛЪА: ҚЎШМА КОРХОНА КЎПАЙМОҚДА!

Эндигина ўн ёшга тўлаётган мустақилликнинг мевасини кўриб, халқимиз чин дилдан қувонаяпти. Шу қисқа давр ичида асрларга татигулик бунёдкорлик ишлари амалга оширилганлиги таҳсинга сазовор, албатта. Қорақалпоғистоннинг кенжа туманларидан бири — Элликқалъада мустақиллик йилларида кўплаб кўзга кўринадиган иншоотлар қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Шулардан бири — Оролбўйи минтақасида йирик тўқимачилик мажмуи саналган "Элтекс" ҳиссадорлик жамияти 1994 йилнинг кеч кузида ишга туширилган эди. Асрий қақраб ётган чўл бағрида, ўркач-ўркач қум барханлари ўрнида туркиялик ҳамкорлар кўмагида қурилган бу иншоотга дунёнинг етакчи мамлакатларидан Италия, Олмония ва Туркияда ишлаб чиқарилган ўта замонавий тўқув дастгоҳлари, тикув машиналари келтирилиб ўрнатилди. Маҳаллий ёшлар тез фурсатда бу техникаларнинг тилини топиб, уларни эпчиллик билан бошқара олдилар.

Корхонанинг ишга туширилиши кўпчилик ёшларни иш билан таъминлади, хом ашёдан тайёр маҳсулот ишлаб чиқарилиб, кўзни қувонтирадиган бежирим кийим-кечаклар савдога қўйилди.

Бу ерда яқинда яна бир хайрли ишга қўл урилди. Жаҳон бозорига йўл топиб, харидоргир маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш мақсадида чет эллик сармоядорлар жалб этилди. Бангладешнинг "Маршантекс" компанияси ҳамда австриялик тадбиркор Стефан Пиркер жаноблари билан ҳамкорликда масъулияти чекланган жамият шаклидаги "Юнивер" Ўзбекистон-Бангладеш-Австрия қўшма корхонаси тузилди. Низом жамғармаси 600 минг АҚШ долларини ташкил этган бу қўшма корхона жинси матосидан жаҳон бозорида бемалол рақобатлаша оладиган кийим-бош ишлаб чиқаришга киришди.

— Чет эллик ҳамкорларимиз, — дейди "Элтекс" очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти раиси Рашид Ёқубов, — сармоя келтиришдан олдин шароитимизни обдон ўрганди. Ишонч ҳосил қилгач, астойдил ишга киришдилар. Улар дастлаб 200 минг Америка доллари миқдорида мавжуд тикув машиналаримизга эҳтиёт қисмлари келтиришди. Чет эллик сармоядорлар томонидан бундан ташқари 420 дона янги тикув машинаси ва юз фоиз компьютерлаштирилган бичиш машинаси сотиб олинди. Бу ускуналарнинг умумий баҳоси 750 минг АҚШ долларини ташкил этади. Бугунги кунда бу дастгоҳлар тажрибали мутахассислар томонидан ўрнатилмоқда.

Дарҳақиқат, қўшма корхонанинг иш бошлаганлиги янгидан 1000 ишчи ўрнини ташкил этди.

— Бугун фабрикамиз лойиҳада кўзда тутилган тўла қувват билан ишлаш имкониятига эга бўлди, — дейди тикув фабрикаси директори Султонбой Ўрунов. — Асосий эътибор қўлимиз билан яратилаётган маҳсулотнинг бежирим, ўта сифатли бўлишига қаратилаяпти. Ҳамкорларимиз тайёр маҳсулот бозорини ташкил қилишни ҳам ўз зиммаларига олганлар. Шу боис, дизайнга алоҳида диққат берилаяпти. Янги қабул қилган ҳар бир тикувчи билан якка тартибда иш олиб борилмоқда. Уларга замонавий дастгоҳларнинг сир-асрорлари пухта ўргатилаяпти. Ниятимиз биз ишлаб чиқараётган маҳсулотлар жаҳон бозори расталарига чиқиб, кўзни қувонтирса, деймиз.

Ҳа, олисни кўзлаб белни маҳкам боғлаган саноатчиларнинг орзуси рўёбга чиқаяпти. Бу ерда яна бир чет эллик ҳамкорлар билан қўшма корхона бунёд этилмоқда. Лихтенштейн давлатининг Раанани Холдинг компанияси билан биргаликда масъулияти чекланган жамият шаклидаги "Медикал коттон интернейшнл" ЛТД Ўзбекистон-Лихтенштейн қўшма корхонаси тузилди. Йилига 150 тонна тиббиёт момиғи ишлаб чиқаришга ихтисослашган бу қўшма корхонанинг Низом жамғармаси 2421000 Америка доллари миқдорида бўлиб, жаҳон андозалари талабларига мос маҳсулот ишлаб чиқаради. Тайёр маҳсулотлар 100 граммдан пакетларга қадоқланиб, савдога чиқарилади. Ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг тенг ярми четга чиқариш — экспорт қилиниши мўлжалланмоқда. Айни чоғда зарур ускуналар, дастгоҳлар тўла келтирилиб, ўрнатилмоқда.

Истиқлолнинг фарзанди бўлган бу саноат корхонаси ишчи-хизматчилари мамлакатимиз мустақиллигининг ўн йиллик тўйига муносиб тўёна ҳозирлаш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Аминбой ОРТИҚБОЕВ,
"Ҳуррият" мухбири

Замон сизники Ҳасан-Хусан, даврон сизники!

Содиқ МАҲКАМОВ фотоси

Хабар

САХОВАТ

"Халқ сўзи" ва "Народное слово" газеталари журналистлари ҳиммат кўрсатишди

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг яқинда қабул қилинган "Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида аҳолини ижтимоий муҳофаза қилишга доир қўшимча чора-тадбирлар ҳамда сув тақчиллиги оқибатларини енгиллаштириш тўғрисида"ги қарорига амалий жавоб тариқасида мамлакатимизнинг жанубий вилоятларидан кўплаб меҳнат жамоалари Оролбўйи аҳолисига ёрдам қўлини чўзмоқда.

Бундай хайрли ишга оммавий ахборот воситалари ходимлари — журналистлар ҳам бахоли қудрат ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. "Халқ сўзи" ва "Народное слово" газеталари таҳририяти ана шундай савоб ишни бошлаб берди. Жамоа Қорақалпоғистоннинг оғир экологик ва иқлими қийин шароитда яшаётган Тахтакўпир туманидаги 6-сон умумтаълим мактабини оталиққа олдилар. Журналистлар мазкур билим даргоҳини ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, мактабни, пешқадам ўқитувчилар ва аълочи ўқувчиларни "Халқ сўзи" ҳамда "Народное слово" газеталарига бепул обуна қилишга аҳд қилишди. Таҳририят ўз ҳисобидан мактабда таҳсил олаётган мустақиллигимиз тенгдошлари — 1991 йилда туғилган 30 нафар ўқувчини дарслик ва кийим-кечак билан таъминлаш мақсадида маблағ ажратди.

Шу муносабат билан "Халқ сўзи" ва "Народное слово" газеталарининг бош муҳаррири Аббосхон Усмонов етакчилигида бир гуруҳ журналистлар Оролбўйи заминига ташриф буюрдилар. Журналистлар гуруҳини Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси Темур Камолов қабул қилди. Мулоқот чоғида журналистлар минтақадаги экологик вазият, сув тақчиллиги оқибатлари, шу кунларда амалга оширилаётган ишлар билан танишдилар.

Шундан сўнг саховатпеша қалам аҳли Қорақалпоғистоннинг энг чекка — шимолий туманларидан бири Тахтакўпирда бўлдилар. Меҳмонларни мактаб ҳовлисида ўқувчилар илиқ кутиб олдилар. Бу ердаги учрашув расмиятчиликлардан холи, бир пиёла чой устида самимий суҳбат тарзида ўтди. Журналистлар ҳисобидан ўқувчиларга ош тортилди. Хатира Гулмирзаева раҳбарлик қилаётган 4-"А" синфининг 30 нафар ўқувчисига 112500 сўмлик кийим-кечак ва 53730 сўмлик дарслик тарқатилди.

Журналистлар билан мактаб кутубхонасида бўлган мулоқот янада таъсирчан ўтди. Кутубхонага ўзбек ва қорақалпоқ ёзувчиларининг дастхатлари битилган китоблар тортиқ қилинди. "Халқ сўзи" ва "Народное слово" газеталарининг махсус китоб жавони ташкил этилди. Мактаб билан газета жамоаси ўртасида ўзаро ҳамкорлик шартномаси тузилди.

— Ташрифимиз ёш, мурғак қалбларга олам-олам қувонч бағишлаганини кўриб, биз ҳам севиндик, — дейди газета бош муҳаррирининг биринчи ўринбосари Шуҳрат Жабборов. — Бу кўрсатилаётган хайр-саховат денгиздан бир томчи, албатта. Экологик қийин вазиятда мардона меҳнат қилаётган азамат кишилар олдида биз кўп қарздор эканлигимизни ҳис қилдик. Уларни давримизнинг қаҳрамонлари сифатида улуғлашимиз керак, матонатларига таҳсинлар айтсак арзийди.

— Арғамчига қил қувват, дейишади халқимизда. Қалам аҳлининг кўрсатаётган бу мурувватидан қалбларимиз қувончга тўлди, — дейди мактаб директори Перухон Қидирниёзова. — Ота-оналар ҳам хурсанд бўлишди. Энг муҳими, бу илиқ учрашув ўқувчиларимиз хотирасида узоқ сақланиб қолади. Билим масканимизда 791 ўқувчи таҳсил олади, уларга 74 нафар ўқитувчи таълим-тарбия беришмоқда. Мактабимиз ўқитувчилари ва ўқувчилари номидан газеталарнинг ижодий ходимларига, таҳририятга миннатдорлик билдираман. Одамларнинг қувончу ташвишларига шерик бўлаётган журналистларнинг қалами ўткирлашаверсин, деймиз.

Журналистлар Қорақалпоғистон Республикасининг барча туманларидан келиб дам олаётган Элликқалъа туманидаги "Орол болалари" соғломлаштириш оромгоҳида ҳам бўлдилар. Бу сўлим гўшада ҳордиқ чиқараётган ўқувчилар билан бўлган учрашувда дилдан суҳбат шўх куй-қўшиққа уланиб кетди. Ижодкорлар туман марказида замонавий меъморчилик андозалари асосида қурилиб, фойдаланишга топширилган академик лицейда бўлдилар. Бу ерда ёш авлоднинг чуқур билим олиши учун яратилган шарт-шароитлар билан танишдилар. Ҳамкасбларимиз Қорақалпоғистондан бир олам таассуротлар билан қайтдилар.

А.ОРТИҚБОЕВ

Натижа

ҲУКМ БЕКОР ҚИЛИНДИ!

Аввал анонс сифатида эълон қилинганидек, газетамизнинг айни шу сонида махсус мухбиримиз Т. Акбаровнинг "Пуллў: Қўқонча терговга Алижоновча ҳукм" мақоласи чоп этилиши режалаштирилган эди. Гарчи ўн тўрт саҳифали мақола босишга тайёр бўлсада, мавзу ўта нозик ва мураккаблиги боис масалага янада ойдинлик киритиш мақсадида уни чоп этишдан аввал ихтиёрий равишда Фарғона вилояти прокуратурасига тақдим этилганди.

Қўқонлик Малика Норматованинг шикояти юзасидан ўтказилган журналист текшируви натижасида қоғозга тушган мазкур мақола вилоят прокуратураси томонидан холисона ўрганилди.

Гап шундаки, мақолага асос бўлган суд жараёни ва унинг ниҳоясида чиқарилган айблов ҳукми ўтган ҳафтада Фарғона вилояти жиноят ишлари бўйича судининг апелляция инстанциясида бекор қилинди. Диққатга молик жиҳати шундаки, биринчи инстанция судидан фарқли равишда апелляция инстанциясида прокуратуранинг ўзи (!) чиқарилган айблов ҳукми бекор қилинишини сўраган. Мазкур ҳолат бир қарашда оддийдек туюлиши мумкин, бироқ асосан фақат айбловни қувватлаш билан чегараланадиган прокуратура идорасининг бундай йўл тутиши алоҳида таъкидга лойиқ. Бу таъкид вилоят суди судьяларига ҳам тегишли.

Энг муҳими, натижа ижобий бўлди: айблов ҳукми бекор қилинди!

ТАҲРИРИЯТ

Мутолаа

"ДАВЛАТ ТАФАККУРИ" ТАЛҚИНИ

Таниқли адиб, драматург, жамоат арбоби Абдуқаҳҳор Иброҳимов ўз асарларида ўқувчилар диққат-эътиборини ҳаётнинг энг долзарб ва нозик жабҳаларига қаратади.

У кишининг янгигина нашрдан чиққан "Давлат тафаккури нима?" рисоласи олий ва ўрта махсус ўқув юртларининг профессор-ўқитувчилари, илмий ходимлар, аспирантлар, талабалар, мактаб ўқитувчилари ва умуман, кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

Рисолада муаллиф давлат тафаккури ҳақида мушоҳада юритиб, ўз мулоҳазаларини ифодалар экан, миллий истиқлол ғоясига доир тушунча ва тамойилларни чуқур ва айни вақтда оммабоп равишда таҳлил ва талқин этади. Масалан, ғоя ва миллий ғоя нима, мафкура, миллий мафкура, миллий истиқлол мафкураси нима, жамоатчилик фикри нимаю, жамият фикри нима, деган саволларга жавоб беради, оломон, халқ ва миллат сингари ўта нозик тушунчаларга заргарона назокат билан аниқлик киритишга ҳаракат қилади. Шуниси ўзига хоски, муаллиф фикрларининг исботи учун тарихдан ва кўпчилик замондошларга маълум ҳаётий мисоллардан, шунингдек, мавжуд қонунларимиздан далиллар келтиради.

Рисола китобхоннинг миллий истиқлол ғояси тўғрисидаги тасаввур ва билимини муайян даражада бойитади, муҳими, ундан давлат тафаккури нима, деган саволга жавоб топиш имконини беради.

Ирода АЗИМОВА

ҚАДРЛИ ЮРТДОШЛАР!

"Ҳуррият" мустақил газетасига 2001 йилнинг иккинчи ярми учун обуна давом этмоқда.

Сиз ҳафтанинг энг муҳим ва энг яхши хабарларидан, қалами ўткир ва тили бийрон журналистларнинг теша тегмаган мавзулардаги мақолаларидан, ажойиб латифалар, "овоза"ю "миш-миш", "ажабо"лардан, тасодифларга бой учрашувлардан ва албатта машҳурлар суҳбатидан бебаҳра қолмай десангиз, шошилинг, "Ҳуррият" сизни кутмоқда. Хуллас, ортиқча ташбеҳга ҳожат, обуначига гап йўқ.

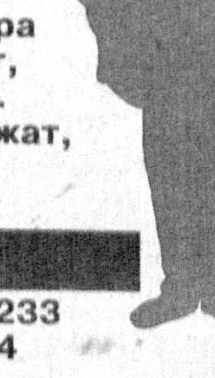

НАШР КЎРСАТКИЧИ:
Якка обуначилар учун — 233
Ташкилотлар учун — 234

"Ҳуррият"-TV

ТАКЛИФИНГИЗ БОРМИ, АЙТИНГ...

"Ҳуқуқ ва бурч"ни кўрдингизми?

Қамоқ афзалми ёки жарима? Бу саволга ҳеч иккиланмасдан жарима-да, дейишингиз аниқ. Тўғри-да, сахийлик билан берилган 5-10 йилнинг ўтишини кутиб "ўтириб" чиққан қаёқдаю, етказилган зарарни тўлаб қутулиб қўя қолган қаёқда! Жазони енгиллатиш айримларнинг тегирмонига сув қуймайдими ёки бу ҳол баъзиларнинг миясига қанча жиноят қилсанг ҳам қуруғини ташлаб қамоқдан чиқиб кетса бўлади, деган салбий тушунча сингиб қолишига олиб келмайдими каби хавотирлар туғилиши табиий. Баҳсга киришишдан олдин айтингчи, "Ёшлар" телеканалининг "Ҳуқуқ ва бурч" кўрсатувини кўрдингизми?

Телеканалнинг тиниб-тинчимас ижодкорлари кўрсатувнинг тўрт қисмини бугунги куннинг "чирсиллаб" турган мавзусига бағишлаганидан хабарингиз борми? "Қамоқ афзалми ё жарима?" баҳс мавзуси унча-мунча бепарво кишини ҳам қизиқтирмай қолмайди. Қолаверса, эҳтиётсизлик оқибатида "иш" кўрсатиб қўйиб панжара ортида йил санаётганлар кам дейсизми?

Кўрсатувнинг ўтган қисмида кўпни кўрган отахон: "Мен вояга етмаган ёшларнинг қамалишига умуман қаршиман", дея фикр билдирганди. Дарҳақиқат, маданий ва инсоний муносабатлар тобора чуқурроқ илдиз отиб бораётган бир шароитда вояга етмаган жиноятчини жамиятдан узиб олиб тарбиялаш самарасиз, ҳатто, келажак-оқибати хатарли иш эканлиги бир неча бор синовдан ўтди. Зеро, қамоқхона ҳеч қачон тарбия маскани бўлолмаслиги бугун ҳар қачонгидан ҳам маълумдир.

"Ҳуқуқ ва бурч"нинг кечаги қисмида эса мактаб ўқувчиси бўлган қизалоқнинг дадил ва асосли фикрлари кишини ҳайратга солади:

"Қамалгандан кўра жарима тўлаган афзал.

Жарима миқдори жиноятчининг ижтимоий аҳволидан келиб чиқиб белгиланиши керак.

Жиноятчи ночор оиладан чиққан бўлса, камроқ жарима тўласин;

Бой оила фарзанди бўлган жиноятчи иккинчи марта жиноятга қўл урмаслиги учун кўпроқ жарима тўласин..."

Кўрсатувнинг яна бир иштирокчиси қизиқ воқеа тафсилотини айтганида жазо тайинлаш борасида қонунчилигимизда қайта кўздан кечирилиши зарур бўлган жиҳатлар ҳали кўп экани ҳақида ўйладим: **"Акам Россиядан ишлаб келган 900 АҚШ долларини бозорда алмаштираётганида ҳам валютаси мусодара қилинди, ҳам 3 йилга озодликдан маҳрум этилди. Ҳозир оиласи боқувчисиз қийин аҳволда қолган..."**

Қизиқ томони шундаки, киши пешона тери билан топган маблағини ўзи тасарруф этолмаса бундан ёмони йўқ.

Кўрсатув бошловчиси, серғайрат журналист Бахтиёр Шоҳназаров: **"Майда безорилик қилган, жамоат тартибини бузган ёшларга жазо сифатида ўзининг яшаш жойида маълум муддатга ободончилик ишларига жалб қилиш жазоси берилса бўладими? Бундай ишлар халқнинг кўз олдида қилинади, бу ҳам изза, тўғри эмасми?"** дея даврага савол ташлади.

Адвокат Гулнора Эшонхонова таклифни қувватлар экан, "**Мабодо безорига қамоқ жазоси берилганда ҳам яна ўзимиз боқамиз"**, деган фикрни билдирди.

Майда безорилик билан "жиноятчи" тамғасини олаётганларга мажбурий меҳнат жазоси берилса, жамиятга фақатгина фойда бўларди.

Адвокат Рудольф Амбарцумов келтирилган зарар миқдорини қайта белгилаш тарафдори. Унинг фикрига кўра, **Жиноят Кодексидаги "жуда кўп миқдордаги зарар" энг кам иш ҳақининг минимал 2000 баробаригача кўтарилиши керак.**

Баҳсда иштирок этаётган яна бир аёлнинг фикрича, қамоқда ўтириб чиққан болалар ва аёллар ҳеч қачон яхши кишилар бўлиб чиқмайди. Шу боисдан уй қамоғи жазоси қўлланса, бир ҳисобда жиноятчи ота-онаси, маҳалласи назоратида бўларди.

Бошловчининг кам миқдордаги зарар келтирган шахсларга нисбатан жиноят иши қўзғаш шартми, қабилидаги саволи баҳс-мунозараларга сабаб бўлди.

Америка юристлар ассоциациясининг Ўзбекистондаги вакили Алхадаф Эллиот юртидаги қизиқарли тафсилотлар ҳақида гапириб берди. Жумладан, АҚШда йўл-транспорт ҳодисалари жиноят иши сифатида эмас, балки фуқаролик иши сифатида кўриларкан. Жавобгар жабрланувчига етказилган зарарни тўласа – олам гулистон, агарда тўлашдан бўйин товласа, бу ҳолда унга "жиноятчи" сифатида қаралади.

Айни пайтда юртимизнинг нуфузли идораларида Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексига ўзгартиришлар киритиш бўйича махсус ҳайъат иш олиб бормоқда. Юқоридаги ва бошқа шунга ўхшаш таклифлар мазкур ҳайъатнинг малакали мутахассислари томонидан инобатга олинишига шубҳа йўқ.

"Ҳуқуқ ва бурч" кўрсатувининг иккинчи қисмини кўролмай армонда қолдим, десангиз адашасиз. Шанба куни "Ёшлар" телеканали дастурларини диққат билан томоша қилинг!

ТЕЛЕТОМОШАБИН

P.S.: Миш-мишларга қараганда, "Ҳуқуқ ва бурч"нинг келгуси қисмларида янада ғалвали мавзулар кўтарилармиш.

Мусобақа

ИСТИҚЛОЛ ТЕНГДОШЛАРИ БАҲСИ

Пойтахтимиздаги МҲСК мажмуида 1991 йилда туғилган ўғил-қизлар ўртасида каратэ бўйича "Халқ сўзи" ва "Народное слово" газеталари соврини учун ўтказилган республика мусобақаси ниҳоясига етди.

Мусобақа якунларига кўра, турли вазнлар тоифалари бўйича Суннат Абдувоҳидов, Аббосхон Ҳусанбоев, Ширин Абдуҳакимова, жамоалар ўртасида эса "Каратэ клуби" жамоаси ғолиб келишди.

Отабек НУРИДДИНОВ

Mustaqil gazeta HURRIYAT

10 йил йўллари

АМАЛИЙ ИШЛАР МАВСУМИ

Яратганнинг ўзи ҳар бир инсон қалбига таваллуд топган онларидаёқ иймон қалъасини жо-бажо этади. У инсонни турли бало-қазолардан асраб, юксакликка кўтаради, такомилга етказади, пировардида ҳақ йўлидан бориб эл-юрт равнақига хизмат қилишга астойдил бел боғлатади.

Даҳо аждодларимиз ҳамма замонларда Аллоҳни дилга жо айлаб, иймондан ажраб қолишни катта фожеа деб билганлар. Зебу зийнатлардан, ҳою ҳавaслардан, ҳатто мартабаю унвонлардан айирса айирсину, аммо иймондан айирмасин дея Аллоҳга нола қилганлар.

Мустақиллик шароитида демократик ҳуқуқий фуқаролик жамияти қуришга киришдик, маънавиятимиз тўғрисида кўпроқ ва астойдил қайғурадиган бўлдик.

Мен ўтмишга тош отиш фикридан мутлақо йироқман. Бироқ ўтмишни эсламоқ, Қодирий таъкидлаганидек, фойдалидир.

Бутун дунёда пролетар диктатурасини ўрнатиб, коммунизм қуриш васвасаси билан ҳукмрон бўлишга уринган ғоянинг кўз олдимизда барбод бўлишини иймонга қарши олиб борилган адолатсиз курашнинг адолатли интиҳоси деб биламан. Манфур, шу билан бирга худосиз бу ғоя шоҳни гадо, соҳибни қул қилишга жонжаҳди билан интилди. Мислсиз курашларда миллион-миллион кишиларнинг ёстиғи қуриди. Аммо бу ғоя ҳуқуқ топа олмади. Бироқ у инсониятни тараққиётдан анча орқада қолдирди. Буни ривожланган мамлакатлар билан собиқ иттифоқ республикалари ўртасидаги фарқдан билиш қийин эмас.

Диндорлар қувғин, ватанпарварлар қатағон қилинди. Яна ачинарлиси, мулкка эгалик қилиш ҳисси йўқола борди, боқимандалик кучайди. Бу ғоя кўпгина миллатларга, ҳатто она табиатга катта зиён-заҳмат етказди. Ўша имонсиз ғоя боис ўтмишимиздан қадриятларимиз, ору номусимиз, охири иймонимиздан ажраб қолишга оз қолди.

Мана ўн йилдирки, мустақилликка эришиб, ўзлигимизни англадик, сўқир кўзларимиз очилди. Юртдошларимизнинг чет элларга бемалол бориб келаётгани, минглаб ёшларимизнинг чет элларда ўқиётгани, муқаддас зиёратгоҳлар обод қилинаётгани, халқимиз ва давлатчилигимиз тарихини изчил ўрганаётганимиз Президентимиз Ислом Каримовнинг узоқни кўзлаб оқилона ички ва ташқи сиёсат олиб бораётганининг тотли мевасидир.

Президентимиз раҳнамолигида ўз тараққиёт йўлимизни белгилаб олдик. Натижалар чакки эмас. Етарли иқтисодий салоҳиятга эгамиз. Экспорт имкониятлари ортиб боряпти. Ўз автомобилларимиз бор. Ўтган ўн йил мобайнида турмушимизнинг ҳамма соҳаларида мислсиз ўзгаришлар юз берди. Эндиги мақсад - танланган йўлдан оғишмай бориб, янада юксакроқ даражаларга кўтарилиш.

Мамлакатимизда содир бўлган воқеалар шуни кўрсатадики, юртимизда сақлаб қолинган тинчликтотувлик ижтимоий-сиёсий барқарорлик буюк аждодларимизнинг мардона руҳи бизни қўллаб-қувватлаётганидан, Президентимиз саъй-ҳаракатларининг изчиллиги ва собитқадамлигидан.

Мамлакатимизда Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг амалга оширилаётганлиги, бу борада дунёда илғор ўринларга чиқаётганимиз, ёшларнинг ақлан ва жисмонан етукликка интилаётгани миллатимизни кўз-кўз қилишга имконият яратмоқда.

Шу ўринда Паҳлавон Маҳмуднинг фикрини эслатиб ўтишни жоиз деб топдим. Гуноҳ - бу жаҳолат, ҳақни идрок этмаслик - тутқунлик, чинакам озодлик эса маърифатдир.

Тарихий ўн йилда кўп ютуқларга эришдик. Бизни дунё тан олмоқда. Бироқ бугун мустабид тузумдан қолган иллатлар буткул йўқолиб кетмаётганидан кўз юма олмаймиз албатта. Боқимандалик кайфияти бизни тарк этмаяпти, лоқайдлик, таъмагирлик, ўғирлик, ҳатто порахўрлик иллатлари мавжуд. Бу зиммамизга одамларни иймон-эътиқодга, инсоф-диёнатга, ҳалолликка чорлаш масъулиятини юклайди. Бу мавсумий иш эмас, балки доимий бўлиши зарур.

Олий Мажлиснинг иккинчи чақириқ бешинчи сессиясида ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, маънавий ҳаётимизнинг энг долзарб масалалари муҳокама этилди. Янги қабул қилинаётган қонунлар ҳаётий эҳтиёжларимиз тақозоси, халқ хоҳиш-иродаси сифатида намоён бўлаётир. Президентимизнинг сессия давомидаги фикр-мулоҳазалари, таклиф-истаклари халқ дилидаги гаплардир. Ҳа, қонунлар мамлакатни ривожлантиришга, одамларни тарбиялашга хизмат қилиши керак. Бу қонунлар, аввало, ижтимоий, иқтисодий, маънавий муаммоларни ҳал қилиш, моддий тараққиётни таъминлашга ҳуқуқий замин бўлади.

Бизда бир тушунча бор - қонунларни яхши билсак, уларни бузишга асло йўл қўймаймиз. Қонунларни билиш яхши, лекин бунинг учун ҳам иймон-эътиқодли ҳам бўлишимиз талаб этилади, бусиз қонунларнинг устуворлигини таъминлаш мушкул.

Янги аср Ўзбекистон учун янги давр бошланганидан дарак бериб турибди. Янги аср Ўзбекистон асри бўлади, деган башоратлар ҳам қилинмоқда. Бироқ биз француз ёзувчиси С.Экзюперининг келажакни башоратлар эмас, балки амалий ишлар белгилайди, деган фикрига қўшилмасдан иложимиз йўқ. Шоирона тил билан айтганда, биз ҳозир айни амалий ишлар мавсумида яшаяпмиз десак тўғри бўлади.

Шундай экан, дил гавҳарини авайламоқчи бўлган ҳар бир фуқаро ўз Ватанини ҳамиша обод, ўз халқини доимо озод кўриш йўлида бор имкониятини ишга солиб меҳнат қилиши лозим. Истиқлолимизнинг шонли 10 йиллиги шодиёнаси барча-барча ватандошларимизни мана шундай улуғ ва шарафли бурчимизни унутмасликка ундамоқда!

Фарҳод ЙЎЛЧИЕВ,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист

Таклиф

УЧАРЛАР ЙЎЛИГА ҒОВ

Маълумки, шундоқ пойтахт Тошкентнинг устида жойлашган Бўстонлиқ Она табиатнинг бетакрор мўъжизаси, шаҳримиз "ўпкаси" деб бежиз айтилмайди.

Шундай экан, бу гўзал гўшани асраб-авайлаш ҳаммамиз учун фарзу қарз!

Мана, бир неча йилки, унинг Чорбоғ ҳудудига кирувчи қисми қўриқланадиган зона деб эълон қилинган. Чунки пойтахтимиз учун ҳаёт-мамот манбаи бўлган сув шу ердан келади. Оби ҳаёт ҳавзалари ва унинг атрофини ўраб турувчи табиий муҳитни кўз қорачиғидай сақлаб-авайлаш миллионлаб кишиларнинг соғ-саломатлиги билан боғлиқ муҳим масаладир.

Шуни ҳисобга олиб, Чорбоғ йўналишидаги айланма йўл бўйига назорат пости ўрнатилган. Бу "зона"га маълум миқдорда арзимас ҳақ тўлаб кирилади. Зарурат бўлса дам олиш қонун-қоидалари ҳақида маслаҳатлар олинади. Дам олувчилардан тушадиган пул ҳақида гапирадиган бўлсак, бу — "зона"нинг экологик-санитария ҳолатини яхшилаш, ҳордиқ чиқарувчиларга қулай шароитлар яратиш учун сарфланади. Бундай русум дунёнинг жуда кўп мамлакатларида мавжуд.

Бироқ афсус билан шуни айтиш мумкинки, бу қонунга бўйсунмаётган шаҳарлик тоғ сайри ишқибозлари кундан-кун кўпайиб бормоқда. Айниқса, дам олиш кунлари бундай "учар" ҳайдовчилар ўзларини тутишларини кўриб ёқа ушлайсиз: улар тўхтаб ўтиш белгисига, назоратчиларнинг огоҳлантиришларига қарамай, тўғрироғи, йўл қоидасини назар-писанд қилмай, катта тезликда "чегарани бузиб" ўтиб кетадилар... Сал нарироқда ёки берироқда турган ДАН ходимлари эса бефарқ. Улар ўзларига чегара қўйиб олишган: у "пост" бизга қарамайди, дейишади. Бу ўз навбатида қоидабузар ҳайдовчилар учун айни муддао бўлмоқда. Ўртада эса, жабру жафони ҳаммамиз учун ардоқли бўлган Она табиат тортмоқда: бетакрор ўсимлик дунёси топталмоқда, дов-дарахтларга шикаст етмоқда, овлоқ жилғалардан оқиб келувчи мусаффо булоқ сувлари ифлос қилинмоқда. Шу ерда яна бир нарсани эслаб ўтишга тўғри келади: шаҳарлик автосаёҳатчилар машиналарига "ўтказиб" ялаб-юлқаб ўзлари билан олиб келадиган "арзанда" итларини чашма сувларида чўмилтириш одат тусига кириб бораётганига нима дейсиз?!

Менинг назаримда, ҳаммамиз учун ардоқли бўлган Бўстонлиқ табиатига беписандлик қилаётган бундай кимсаларга қатъий маъмурий чоралар кўриш пайти келди. Бунинг йўли осон: аввало "пост"лар ўртасидаги "чегара"ни олиб ташлаш керак. Қолаверса, "учар" ҳайдовчилар улови рақамини матбуот саҳифаларида эълон қилиб, кўрилган чоралар ҳисоботини ҳам бериб бориш керак.

Чунки нафас олиб турган ҳаво, ичилаётган сув, атрофни ўраб турган маъсум табиатни покиза ва дахлсиз сақлаш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиздир.

Гулноза ҚОСИМОВА

Тошкент

Мулоҳаза

РАҲБАР ҲАҚИДА ГАП КЕТСА...

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА,
журналист

Раҳбар аслида ким? У қандай фазилатларга эга бўлмоғи лозим? Раҳбарнинг асосий вазифаси ишни бошқаришми ё жамоага етакчилик қилишми? "Раҳбарлик — лавозим, мансаб эмас, аввало одамларга хизмат қилиш масъулияти эканини барча тўғри тушуниб олмоғи зарур, — дейдилар Президентимиз. — Раҳбар дегани ҳаммадан кўпроқ ишлаб, фуқаролар саодати ва юрти равнақи учун елиб-югурадиган фидойи инсон бўлиши керак..."

Корхона бошлиғи дастлаб ишни нимадан бошлаши зарур? Буни ҳар ким ўзича тушунади. "Ишни корхона шароитини ўрганишдан бошлардим", дейди кимдир. "Илгариги кўрсаткичларни янада ошириш йўлларини излардим!" дейди бошқа бири. Учинчи бир киши эса "Корхонани қолоқликдан чиқариш учун ички имконларни қидириб топардим", дейиши мумкин. Сиз бу хил жавоблардан албатта қониқмайсиз. Чунки бошлиқ учун корхона ишини яхшилашнинг ўзигина кифоя эмас-да. Таңганинг иккинчи тарафиям бор. Бу — корхона жамоаси. Жамоа ким? Корхона тақдирини ҳал этувчи куч. Шу куч ортида шахсий эҳтиёжлар, ҳаётий изланишлар ётади. Жамоадаги ҳар бир кишининг ишга муносабати, лаёқатини ўрганиш керакми? Керак! Шу жараёнда унинг оилавий шароити, соғлиғи ва кайфияти билан ҳам қизиқиш зарур бўлади. Жамоадагиларнинг моддий манфаатдорлиги қай даражада? Маънавий манфаатдорлигичи? Ишчи корхона тақдири учун жон куйдирадими ё фақат ўз тирикчилиги йўлида ишга келиб кетадими? Раҳбарнинг бу нарсалар билан қизиқиши корхона ишини яхшилашда муҳим омил бўлади.

Жамоадагиларнинг ва идора раҳбарининг ўзи бажараётган ишга муносабати (айниқса, масъулияти) кўп нарсани ҳал этади. Ишдаги ютуқ ва хатоликларда ҳам ана шу муносабат мезонлари кўзга ташланади. Жамоанинг меҳнатга муносабатини ўрганиш, ишчанлик кайфиятини яратиш ва ишчилар кўнглига йўл топиш раҳбар шахснинг тадбиркорлигидан дарак берувчи фазилатлардир.

Бир вақтлар Жомбойда Хўжам Низоматов деган машҳур раис бор эди. Тумандаги қай хўжалик оқсаб қолса, шу раисга юклатиларди. У хўжаликни тиклаб, қаддини кўтарганидан сўнг уни бошқа бир қолоқ хўжаликка ўтказишарди. Қизиғи шундаки, озгина вақт ичида унга ўрганиб қолган хўжаликдагилар "Раисни кетказмаймиз!" деб астойдил оёқ тираб туриб олишарди. Ўша йилларда раис билан газета учун суҳбат тайёрлаш менинг чекимга тушган. Жамоа хўжалигига сим қоқдим. "Қизим, туш пайти уйга бирров кираман, сиз ҳам келинг", дедилар. Бордим. Раиснинг уйини менга кўрсатиб қўйишди. Атрофи пастак лой девор билан ўралган оддийгина ҳовлини кўриб: "Адашиб қолдимми?" деб ўйладим (Очиғи, дарвозасида оппоқ "Волга" ярақлаб турган ҳашаматли уйни хаёл қилган бўлсам керак). Ичкарига киргач, янаям ажабландим. Раиснинг аёли эндигина даладан — ғўза чопиғидан келган экан. Кетмон кўтарган икки ўғли бирин-кетин кириб келишди. Улар далада сувчилик қилишаркан. Оила бошлиғи келгач, чоғроққина дастурхонда тушлик ҳозирланди. Бу уйдаги самимият менда суҳбат учун яхшигина кайфият яратди. Ўшандаги мулоқотимиздан сўнг раиснинг битта сўзини кўп маротаба эслаб юрдим. "Қаерга борсам ўша ернинг кекса деҳқонларига қулоқ соламан, ишлаганнинг меҳнатини қадрлайман, қўл учида иш қилганга эмас, астойдил тер тўкканга яхши ҳақ тўлайман!" деган эди у киши. Йиллар ўтиб, бу машҳур раисни халқ ҳам қадрлади. Ўзи кўп вақтлар ишлаган хўжаликка вафотидан сўнг унинг номини беришди.

Кўпгина идораларимизда бажарилган иш сифати ҳар доим ҳисобга олинармикан? Масалан, бир идорада бир хил вазифада ишлаётган икки ходимнинг ойлик маоши теппа-тенг. Лекин шуларнинг бири енгил-елпи, иккинчиси виждонан ишлайди. Нима учун яхши ишлаётган ходим шунчаки кун ўтказган ҳамкасби билан баравар ҳақ олиши керак? Бу нега адолатсизлик бўлиб туюлмайди? Қолаверса, шу ҳолат ходимларнинг ишчанлик кайфиятини барбод этиши, улар ўртасида тенгсизликни юзага келтириши мумкин, баъзан.

Раҳбарларнинг ишлаш услублари ҳақида кўп эшитганмиз. Уларнинг фаолиятини ўзимизча таҳлил этганмиз. Четдан қараганда, жамоани бошқариш осон иш, раҳбар фақат буйруқ берувчи шахсдек бўлиб кўринади. Аслида бундай эмас. Раҳбар ўз жамоасини "тартиб"га солгунича ўзи ҳам анча-мунча машаққат чекиши аниқ. Шу йўлда у гоҳо тўсиқларга ҳам учрайди.

Бундан уч-тўрт йиллар аввал Каттақўрғондаги чорвачилик фермаси бошлиғи Фотима Салимовани номаълум кимсалар ўғирлаб кетишади. Ва ундан катта миқдорда пул талаб қилишади. Бу воқеа кўпчилик ўртасида овоза бўлади. Ўша йили мен Фотима опа билан учрашиш учун йўлга чиққандим. У билан суҳбат давомида кўп нарсаларни билиб олдим. Бу аёл аслида кичиклигидан ферманинг юмушини бажариб улғайган. Кейинчалик ўзи ҳам фермерликка қўл урадиди. Ҳатто буткул "чўкиб" қолган фермани оёққа турғазиш учун елиб-югуради. Ўша кезлар у эркаклар либосини кийиб, туни билан фермадаги "ташмачи"лар изидан юраркан. Ҳамма ўғриларни аниқлагач, бирин-кетин ишдан бўшатади. Ўзининг тўққиз фарзандини ҳам ферма ишига жалб қилади. "Ҳалоллик бор жойда барака бўлади", деган нақлни кўп такрорларкан бу аёл. Кейин ўша нохуш воқеа ҳақида куйиб-пишиб гапиради:

— Улар мени бой-бадавлат, деб ўйлашган-да! Қаёқда! Ахир фермада ишлаётганларга маошни вақтида тўлаш учун баъзан томорқамдан келган даромадниям сарфлаб юборардим. Буни ўша кимсаларга тушунтириб бўлармиди?!

Шахсий даромадини ҳам ишчилар маоши учун ишлатган раҳбар айримларда ғалати таассурот қолдиради. Лекин жамоа меҳрини қозонишнинг ўзи бўлмайди. Гоҳо нимадандир воз кечишга тўғри келади. Ахир жамоадаги ҳар бир киши шунчаки иш берувчи эмас, аввало, инсон. Шундай экан, унга моддий манфаатдорлик доимо керак. Моддий манфаатдорликнинг қай даражада экани жамоани ўзаро бириктириш ва уларда ишга муҳаббат уйғотишда етакчи рол ўйнайди. Раҳбар билан жамоа ўртасида кўприк вазифасини ўтовчи яна битта нарса бор. Бу — муроса! Муроса эса ҳар қандай нохуш ҳолатларнинг олдини олади. Бошлиқ кимлар билан муроса қилолмаслиги мумкин? Бу, албатта, унинг эътиқод тушунчалари билан боғлиқ. Самарқанддаги болалар жарроҳлиги илмий марказининг директори профессор Азамат Шамсиев қўл остидаги бирор шифокорнинг бемордан ақалли бир дона бинт таъма қилганини эшитиб қолса борми, ўша заҳотиёқ уни ишдан бўшатиб юбораркан! Наманагандаги вилоят туғруқхонасининг бош врачи Роза Қосимова эса кўз ёриш учун келган бемор аёлларга қўпол муомалада бўлган шифокорни ўша пайтнинг ўзидаёқ ишдан бўшатаркан! "Наҳот, шу биргина хато учун?!" дейишингиз мумкин. Ким ҳақ? Ким ноҳақ? Бизнингча, албатта, раҳбар ҳақ. Негаки, шифокор аввал беморнинг руҳини даволаши зарур. Ундан сўнггина тиббий муолажа фойда беради. Демак, ҳар қандай вазиятда беморга мулойим сўзлаш шифокорнинг бурчи. Бурчга хиёнат эса кечирилмайди!

Раҳбарлик курсисига ўтирган шахс жамоани ўз ортидан эргаштиришга қодирми? Раҳбарлик салоҳияти ва фазилатлари унинг ботинида шаклланганми? Ўзи иш юритаётган соҳани пухта ўрганганми? Ишни йўлга қўйишда унда ташаббускорлик етарлими? Айрим бошлиқлар каби фақат ўз манфаатларини ўйлаш билан чекланиб қолмасмикан? Раҳбарлик лавозим эмас, катта масъулият эканини тушуниб етадими у?!

Бу саволларга ўзидан ижобий жавоб олган киши ишни нимадан бошлаш кераклигини яхши билади.

Даврингни сур, "Давр"чилар!..

Таҳлил

ГАП ТАШАББУСКОРЛИКДА, ИЖОДКОРЛИКДА!

Яна туман газетаси хусусида

Бугун туман газеталарининг истиқболи, муаммолари кўплаб баҳс-мунозарага сабаб бўлмоқда. Дарҳақиқат, оммавий ахборот воситалари "тўртинчи ҳокимият" сари одимлаётган бир пайтда нима учун туман газеталарининг кўпчилиги муаммолар исканжасида қолмоқда?

Шу хусусда фикр юритарканмиз, аввало айрим туман газеталаридаги эътиборли, эътирофли жиҳатларга тўхталиб, ютуқлар билан камчиликларни таққослаш, муваффақиятлар омили нимада-ю, муаммоларга нималар сабаб бўлмоқда деган саволларга жавоб беришимиз лозим. Зеро, ечимларни изласаккина мақсадга етамиз.

Севимли газетамиз "Ҳуррият"гина оммавий ахборот воситалари тизими, жумладан, матбуотчиларнинг қувончу ташвишларига ҳамиша ошно бўлгани учун ҳам бу борадаги мулоҳазаларимни "Ҳуррият" ва унинг муштарийлари ҳукмига ҳавола этишни лозим топдим.

"Ҳуррият"да "Каттақўрғон тонги" газетаси 400 нусхада чоп этилаётгани ёки Андижон вилояти, Шаҳрихон тумани газетаси "Янги ҳаёт"нинг бугунги адади (тиражи) 600 та эканлиги ҳақида ўқигандим. Тўғриси, ажабландим ҳам. Сабаби Наманган вилоятидаги туман газеталарида аҳвол бундай эмас. Биргина ўзим фаолият олиб бораётган "Чортоқ ҳақиқати" газетаси айни пайтда 6346 нусхада чоп этилмоқда. Бироқ мен бу ўринда газетанингададига эмас, таҳририятнинг молиявий аҳволи ва газетанинг мазмундорлиги борасидаги эътиборли жиҳатларга тўхталмоқчиман.

Чунки ана шу адад ҳам, бошқа муваффақиятлар ва мазмундорлик ҳам бугунги бозор муносабатлари шароитида аввало иқтисодга боғлиқ.

"Чортоқ ҳақиқати" 1993 йилда зарар билан зўрға чиқарилар эди. Бугун эса унинг молиявий ҳолати бутунлай ўзгача. Газетанинг иқтисодий равнақида муҳаррир Мирзаабдулла Иброҳимовнинг хизмати беқиёс.

У муҳаррир этиб тайинланган (1993 йил)данок обунага жиддий эътибор қаратди. Ундан тушган маблағнинг тўғри йўналтирилиши натижасида таҳририят 1995 йилга келиб давлатдан қоплама маблағ олишдан воз кечиб, иқтисодий боқимандаликдан халос бўлди. 1996 йил эса 255 минг сўмдан зиёд соф фойда билан якунланди. Бу вақтга келиб биргина обуна эмас, мавжуд маблағ ҳисобига қоғоз заҳиралари яратиш, корхона ва ташкилотлар фаолиятидан махсус тижорат саҳифалари уюштириш, реклама ва эълонларга кенг ўрин берилаётган эди.

Иқтисодни барқарорлаштириш йўлидаги тинимсиз ҳаракатлар натижасида таҳририят 1998 йили "Тико" автомашинаси сотиб олди. 1999 йилда эса таҳририятнинг иккита хонаси замонавий усулда, юксак даражада таъмирланди.

Энг муҳими, ходимларнинг моддий манфаатдорлиги ортмоқда. Яъни, ойликдан ташқари тушлик пули, чорак якунида даромаднинг 75 фоизи миқдорида мукофот, 13-ойлик, ҳар байрамда рағбатлантиришлар дегандек. Таҳририят ҳатто ходимларнинг уйда фойдаланган электр энергияси учун маблағ ўтказиб беради.

Буёғини сўрасангиз, таҳририятдаги 5 нафар ижодий ходимнинг ҳар бири "Ҳуррият" газетасига таҳририят ҳисобидан обуна қилинган.

Қани эди, ижодкор ҳамма жойда ҳам шундай рағбат, қадр топса!

Хўш, натижа қандай? Ушбу иқтисодий омилларнинг барчаси асосий мақсадга хизмат қилмоқда. Яъни, 1999 йилдан газетанинг ҳафтасига икки марта чоп этилишига эришилди.

Муштарийларни ҳафтасига икки бор йўқлашдан мақсад шуки, марказий нашрларни ҳамма ҳам ўқиш имконига эга бўлмаган бир пайтда туманнинг энг чекка қишлоқларидаги хонадонларга ҳам зиё олиб кириш, халқнинг маънавиятини юксалтириш, буюк келажак сари одимлаётган мамлакатдаги ислоҳотларнинг мақсад-моҳиятини кенг тарғиб этиш.

Даврийлик, мазмундорлик, маънавиятга бўлган эътиборга-ку гап йўқ, хўш, танқидга-чи? "Чортоқ ҳақиқати"да жамиятдаги муаммоларга муносабат қандай? Афсуски, бу борада ижобий фикр айтиш қийин. Ҳафтасига икки марта чиқадиган газетада 2001 йилнинг ўтган 4 ойи давомида жиддийроқ танқидий мақола ёритилмади. Нега? Чортоқда камчиликлар, ечимини кутаётган муаммолар йўқми?

Бунинг сабаблари бир нечта бўлиши мумкин. Мен эса улардан биттасига тўхталиб ўтмоқчиман. Биз юқорида айтиб ўтган моддий манфаатдорликлар ўз йўлига. Бироқ газетада ижодни рағбатлантириш истак даражасида эмас. Яъни, газетанинг битта сони учун қалам ҳақи (гонорар) атиги 1000 сўм. Муаммоли мавзуни ўрганиш, уни ўз самарасини берадиган таъсирли мақола ёзиш анчагина изланиш, ижод ва истеъдод, қолаверса ҳаракат талаб қилади.

Ана шу мақолага 100 ёки 200 сўм гонорар тўланса-чи?

Айтмоқчиманки, "Чортоқ ҳақиқати"да қалам ҳақи миқдорини ошириш керак. Чунки қаерда иқтисодий таъминланганлик, моддий манфаатдорлик кучли бўлса, ўша ерда ижодий изланиш, муваффақиятга эришилади.

Юқорида таъкидлаганимиздек, туман газетасида танқидга эътибор камлигига сабаб биргина бу эмас. Яна бир жиҳат, яъни муаммони четлаб ўтиш деярли барча газеталарга теккан касаллик.

"Ҳуррият"даги танқидларни ўқиб ёки бу газетада гоҳи-гоҳида чоп этиладиган фельетонларни кўриб, ушбу жанр матбуот саҳифаларини тарк этиб, тарих саҳифаларидан жой олиб улгурмаганига шукрона айтамиз.

Бироқ "Поп тонги"да бундай эмас экан. Газетанинг битта сонида учта танқидни кўриб, кўзларимга ишонмадим. "Газеталар вақтида тарқатиладими?", "Қачонгача сарсон қилишади?", "Номи бор-у, ўзи йўқ..." Туман газетасида ҳатто фотофельетон берилганидан қувонмай бўладими — ("Номи бор-у, ўзи йўқ..."). "Қачонгача сарсон қилишади?" мақоласи эса "Поп шаҳар ҳокими А.Султонов диққатига!" рукнида чоп этилган. Ана сизга демократия!

"Поп тонги"да "Уйғониш вақти келмадимикан?", "Маҳалла кўчасида ахлатхона" каби танқидий чиқишларни тез-тез учратиш мумкин.

Энг эътиборлиси, газетада ҳатто расмий материалларга ҳам сарлавҳа танлашда изланилади. Уларга "Комиссия йиғилиши", "Ўқув семинари", "Тажрибалар алмашилди" каби шунчаки сарлавҳалар қўйилмайди.

Газета айни пайтда 7205 нусхада чоп этилаётгани ҳам ана шу ютуқлардан бўлса керак.

Мингбулоқ туманининг "Истиқбол сари" газетасини кўрганда эса беихтиёр пешананг тиришади. Қанийди, бу газетанинг жисми ҳам исмига муносиб бўлса. Ундаги хабар ва мақолаларга "Чигит экиш қизғин", "Фармойиш амалда", "Долзарб вазифа", "Бурчимизни унутмайлик" каби сарлавҳалар қўйилган.

Азиз ҳамкасблар, ахир қандай замонда яшаётганимизни унутмайлик. "Чигит экиш қизғин", "Долзарб вазифа" ёки "Ер шудгорланди", "Ғўза униб чиқди" каби алмисоқдан қолган сарлавҳаларнинг даври аллақачон ўтиб кетди-ку.

Давр шиддати, газетхоннинг юксак тафаккури қишлоқ хўжалигими, иқтисод ёки саноат ҳақида бўладими, маънавиятга йўғрилган, чуқур таҳлил, мулоҳаза ва мушоҳадага ундовчи мақолалар ёзишни талаб қилмоқда-ку.

Хуллас, муаммоларни санайверсак, адоғи йўқдай. Бизни эса уларнинг ечимлари ўйлантиради.

Менинг фикримча, "Чортоқ ҳақиқати"даги иқтисодий барқарорлик, мазмундорлик ва ижодий изланишларни "Истиқбол сари" газетасига жорий этиш, биз чортоқлик ҳамкасблар эса "Поп тонги"даги танқидга бўлган эътибордан ибрат олишимиз керак.

Шу ўринда яна бир эътиборли далил: "Наманган ҳақиқати" таҳририяти бир неча йилдирки, теннис бўйича мусобақалар ўтказиб, ҳатто совринга "Тико" автомашинасини қўймоқда.

Иқтисодий барқарорликка эришиб, турли мусобақалар, кенг миқёсдаги тадбирларга ҳомийлик қилаётган бундай таҳририятлар тажрибасини муаммолар гирдобида қолган, 400-600 нусхада чиқаётган газеталарга тадбиқ этилсачи?

Яна бир жиҳат шундаки, кўплаб туман газеталарининг ташқи қиёфасиёқ кишини зериктиради: суратлар хира, кўзга ташланмайди.

Демак, туман газеталари ҳам имкон қадар офсет усулига ўтиши керак. Тўғри, офсет босма табоқ усулидан қиммат. Бироқ нархи бироз юқори бўлса-да, бугун сифатли маҳсулот бозор эгаллайди. Бу борада муассисларни ҳам яхши иш йўлида мададга жалб этиш керак. Ахир улар таҳририят низоми, қолаверса, газета билан тузилган шартномада иқтисодий таъминлаш кафолатини олишган-ку.

Муаммолар шу тахлит ўз ечимини топиб, туман газеталари ҳам "тўртинчи ҳокимият"га эришиш йўлида истиқбол сари одимлаб борса айни муддао.

Бу эса яна билим, тажриба, ташаббускорлик, ижод ва изланишга боғлиқ.

Исроил ЮСУПОВ,
"Чортоқ ҳақиқати" газетаси мухбири

GLOBUS international life

Жараён

Москва—Тошкент—Шанхай: ЯГОНА ХАВФСИЗЛИК ЎҚИ

Ўзбекистон Шанхай халқаро ташкилотига унинг асосчиси сифатида аъзо бўлиб кирди. Бу мамлакатимиз учун ҳам шараф, ҳам масъулиятдир. Халқаро ташкилотларга дуч келган давлатларни ҳам аъзо қилиб олавермайдилар. Ҳақли савол туғилади: ШХТ Ўзбекистонга нималар беради?

Таъкидлаш лозимки, Ўзбекистоннинг ШХТ асосчиси сифатида халқаро майдонга кўзга ташланиши унинг иқтисодий, ҳарбий, сиёсий салоҳияти ошганидан, йирик давлатлар билан алоқалар ўрнатишдаги имкониятининг юқорилигидан далолат беради. Бу ўринда биз имкониятларимиз ёки истиқболимизни кўкларга кўтариш фикридан узоқмиз. Истагимиз — мавжуд ҳақиқатни имкон қадар таҳлил қилишдан иборатдир.

ҲАМКОРЛИК ЗАРУРАТИ

Маълумки, кейинги 2-3 йил ичида жаҳон хавфсизлик тизимида вужудга келган таҳдидлар дунёнинг барча давлатларини бирдек ташвишга сола бошлади. Таҳдидларнинг олдини олиш, уларга қарши кураш бўйича бир қанча тадбирлар амалга оширилди. Лекин амалда дунё ҳамжамиятининг халқаро терроризм, диний экстремизм, наркобизнес ва Афғон муаммосига эътибори эскилигича қолаверди. Халқаро миқёсда қабул қилинган қарорларнинг кўпчилиги қоғозда қолиб кетди.

Иккинчи томондан, Марказий Осиё давлатларига, Россияга нисбатан халқаро терроризм ва диний экстремизм хавфи тобора ошиб бораверди. Ҳатто, 1999-2000 йилларда бир тўда террорчилар Марказий Осиё давлатлари ҳудудига кириб, ўзларининг ғаразли ниятларини амалга оширишга уриндилар. Террорчилар Россия ҳудуди (Чеченистон)да ўзларининг сиёсий тузумларини ўрнатишга ҳаракат қилдилар ва мамлакатнинг бир неча шаҳарларида хунрезликларни келтириб чиқардилар.

Хитойнинг Уйғуристон вилоятида пайдо бўлган айирмачи гуруҳлар мавжуд барқарорликни бузишга уриндилар.

Дастлаб бундай ҳаракатларга нисбатан жаҳон ҳамжамиятининг муносабати турлича бўлиб турди. Баъзи давлатлар бузғунчиликларга хайрихоҳлик билдириб, унинг ташкилотчиларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатишга ошиққан бўлсалар, айримлари томошабин бўлиб қолавердилар. Айрим давлатлардаги гуруҳларнинг тўғридан-тўғри бўлмаса-да, террорчилик ҳаракатларни қўллаб-қувватлаганига гувоҳ бўлдик...

Бузғунчилар ҳаракатининг моҳиятига аҳамият берсак, Грузия, Украина, Россия, Хитойнинг бир қисми, Озарбойжон ва Марказий Осиё минтақасида жойлашган давлатларнинг айрим қисмларини ўз назоратига олишдек ғаразли ва паст ният, шунингдек, мазкур давлатлардаги табиий бойликлар ва энергетика захираларига эга бўлишга интилиш ётганини кузатамиз. Иккинчи томондан, тактик жиҳатдан ҳозирги пайтда бойишнинг қулай манбаига айланган наркобизнес эгаларининг манфаатлари яширинлигини кўрамиз.

Таъкидлаш лозимки, аслида Ўрта Шарқ муаммоси замирида Араб давлатлари нефтидан фойдаланиш ва бу масалада жаҳон сиёсатида кучлар мувозанатининг мўътадил сақланиш мақсади ётади. Кузатувчиларнинг фикрича, яқин 30-40 йил ичида минтақадаги нефт захираси кескин равишда камаяди.

Кўриниб турибдики, юқоридаги ҳолатлар бевосита Россия, Ўзбекистон ва Хитойнинг шундоққина теграсида юз бермоқда. Бу ҳолат муаммоларга биргаликда курашиш учун ҳамкорлик зарурлигини талаб қилди.

Бугунги кунда Ўзбекистон ҳам Россия, ҳам Хитой билан стратегик ҳамкордир. Шундай йирик давлатларнинг Ўзбекистонни стратегик ҳамкор сифатида танлашига сабаб нимада?

Авваламбор, жаҳон сиёсатида давлатнинг обрў-эътибори унинг ҳудуди ёки аҳоли сони билан эмас, балки, хавф-хатарга қарши тура олиш ва унга муносиб зарба бера олиш билан белгиланади. Россия ва Хитойда тушуниб етишдики, халқаро терроризм, диний экстремизм ва наркобизнесга қарши кураш, Марказий Осиёда барқарорликни таъминлашда Ўзбекистоннинг иштирокисиз бирор-бир натижага эришиб бўлмайди. Қолаверса, таҳдидларга қарши курашда Ўзбекистоннинг тажрибасини бутун дунё кўриб-билиб, тан олиб турибди. Бундан ташқари, Афғон муаммосини ҳал қилишда Ўзбекистоннинг роли борган сари ортиб бораяпти.

Шундай қилиб, иқтисодий - сиёсий алоқаларни янги босқичга кўтариш ва ташқи таҳдидларга биргаликда курашиш зарурати натижасида юзага келган стратегик ҳамкорлик фаолияти XXI асрда Евроосиёнинг сиёсий геотузилмасини белгилаб берди. Ўзбекистон эса бу ҳамкорликнинг, Шарқ ва Ғарбни боғловчи, муносабатларни уйғунлаштирувчи муҳим таянч нуқтасига айланиб бормоқда.

БИРИНЧИ ҚАДАМ

Шанхай ташкилотининг дастлабки номи "Шанхай бешлиги" деб номланарди. Хитой, Россия, Қозоғистон, Қирғизистон ва Тожикистон давлат раҳбарларининг 1996 йилги Шанхайдаги учрашувида асос солинган мазкур ташкилотнинг асосий вазифаси 7000 км га чўзилган чегара ҳудудларида ҳарбий соҳада ўзаро ишончни мустаҳкамлаш, юзага келган муаммоларни биргаликда ечиш, чегара районларда жойлашган ҳарбийлар сонини ўзаро назорат қилишдан иборат эди.

Бундай қарорга келишнинг ўзига хос сабаблари бор, албатта. Янги мустақил давлатлар вужудга келгунича сарҳадсиз чегаранинг икки томонида СССР ва Хитой турарди. Узоқ йиллар давомида чегарадаги ҳарбий-сиёсий вазият турлича бўлган. Чегараолди районларидаги савдо-сотиқ, ҳарбий-техник, ҳарбий-сиёсий алоқа ва инсонпарварлик ёрдамлари икки давлат ўртасида тузилган ҳужжатлар асосида тартибга солинган.

Бироқ совуқ уруш тугаганидан сўнг унинг шимоли-ғарбий томонида кескин ўзгаришлар рўй берди: Россия, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон каби мустақил давлатлар юзага келди ва халқаро ҳуқуқ меъёрларига асосланиб ўз чегараларига эга бўлди. Ўз-ўзидан чегараларни қўриқлаш, чегараолди районларига қўшинларни жойлаштириш ва умуман, чегараолди районлардаги ҳарбий-сиёсий иқлим ўзгарди. Вужудга келган вазиятни аниқлаш, назорат қилиш, иккинчи томондан, янги мустақил давлатлар Хитой билан ўзаро алоқаларнинг ҳуқуқий асосларини яратишда биринчи қадам сифатида юқоридаги ташкилотга асос солинган. Бу бир томондан, иккинчи томондан "Шанхай бешлиги"нинг дунёга келишига сабаб бўлган асосий омилларни ҳам санаб ўтмасак инсофдан бўлмас.

Гап шундаки, совуқ уруш тугаб, кучлар нисбати ўзгарди. ХХР тобора ўсиб бораётган иқтисодий-техникавий эҳтиёжларини қондириш учун МДҲ давлатлари билан алоқаларни замонавий қоидалар асосида қура бошлади. Айниқса, Марказий Осиёда ўзига ишонган шерикка зарурат сезди. Иккинчидан, Россия ўзининг жаҳонда йўқотиб бораётган позициясини тиклашга, давлатчиликни мустаҳкамлашга, унинг яхлитлигини сақлаб қолишга ҳаракат қилди. Учинчидан, Марказий Осиё давлатлари янгидан шаклланаётган хавфсизлик тизимидан (минтақа давлатларига халқаро терроризм, диний ақидапарастлик, халқаро наркосиндикатлар кўз олайтира бошлаганди) мустаҳкам ўрин эгаллаш, халқаро иқтисодий муносабатларни ривожлантириш ва тараққиётга эришиш йўлида хориж сармоясига эҳтиёж сеза бошладилар.

КУЗАТУВЧИЛИКДАН ИШТИРОКЧИЛИККА ЎТИШ

ШХТга аъзо мамлакатлар ўртасидаги муносабатларда ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ҳамкорлик устунлик қила бошлади. Натижада ушбу макондаги давлатларнинг ўзаро алоқалари мазмунан кенгая бошлади. Бунинг натижасида 2000 йилда Душанбе шаҳрида бўлиб ўтган саммитда "бешлик" "Шанхай" форуми деб номланадиган бўлди. Мазкур саммитда Ўзбекистон кузатувчи сифатида иштирок этганди. 2001 йилга келиб, Ўзбекистон ташкилотга аъзо бўлиб кирди.

Шу ўринда ташкилот мамлакатимизга нима беради деган савол туғилади. Ўзбекистон ШХТ орқали қуйидаги муаммоларни ҳал қилиш имкониятига эга бўлди:

Биринчидан, ШХТ механизмлари орқали минтақавий хавфсизликни таъминлашга эришади. Маълумки, бу масалага халқаро ҳамжамият, айниқса, Европанинг эътиборини кучайтириш керак. Бу борада ШХТнинг салоҳияти етарли. Негаки, ташкилотнинг икки аъзоси Россия ва Хитой БМТ хавфсизлик кенгашининг аъзосидир. Бу давлатлар орқали халқаро терроризмга қарши курашишнинг сиёсий механизмларидан фойдаланиш мумкин.

ШХТ давлатларининг экспертлар гуруҳи учрашувларида халқаро терроризмнинг тарқалиши, географияси, фаолиятини биргаликда кузатиш ва ўрганиш орқали уларни таг-туги билан йўқотиш йўллари муҳокама этилди. ШХТ аъзо давлатларнинг дипломатик воситаларидан, махсус хизматлари фаолиятидан, зарурат туғилганда ҳарбий-техник салоҳиятидан биргаликдаги фойдаланиш имконини беради.

Бундан ташқари ШХТ ҳудуддаги терроризм, халқаро наркобизнес, диний экстремизм фаолиятини ўрганиб борувчи, тадқиқ этувчи ташкилотларнинг хулосалари ягона ахборот маконини вужудга келтиради.

Иккинчидан, Афғон муаммосини ечишда ШХТнинг имкониятлари янада кенг. Юқорида айтиб ўтганимиздек, Россия ва Хитой БМТ хавфсизлик кенгаши аъзоси сифатида Афғон муаммосини ҳал этишда жаҳон ҳамжамияти эътиборини муаммога қарата олади. Боз устига, мазкур омил оқибатида Афғонистонда жойлашиб олган халқаро террорчиларни ҳарбий лагерлари билан қўшиб йўқотиш, наркотик моддалар етиштириш ва тарқатишга чек қўйиш борасида жаҳон ҳамжамияти назоратини ўрнатиш имконияти пайдо бўлади.

Учинчидан, Марказий Осиёни ядро қуролидан холи зонага айлантиришнинг сиёсий, ҳуқуқий, ташкилий томонлари кучаяди. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов илк бора ана шундай ташаббус билан чиққанди. Бу борада анча ишлар амалга оширилди ҳам. Уларни охирига етказишда ядро қуролига эга бўлган ХХР ва Россиянинг аҳамияти катта бўлади.

Сайфиддин ЖЎРАЕВ

(Давоми бор)

Таҳлил

ТЕРРОРИЗМ ОФАТИ

уни даф этиш мумкин

ЎЗБЕКИСТОН ТАШАББУСЛАРИ

Айнан шундай тадбирлар борасида Ўзбекистоннинг янги мустақил давлатлар орасида халқаро ҳуқуқ бўйича олиб бораётган фаолияти эътиборга сазовордир. Шу маънода терроризмга қарши кураш бўйича Ўзбекистон Республикасининг халқаро-ҳуқуқий ташаббуслари жаҳон ҳамжамиятида катта қизиқишларга сабаб бўлди.

1999 йил 18-19 ноябрда Истанбулда ЕХҲТнинг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтган эди. Ушбу йиғилишда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов бугунги кунда совуқ урушнинг халқаро даражада агрессивлашаётганини, диний экстремизм ва халқаро терроризмнинг бир-бири билан яқинлашиши натижасида агрессив тус олаётганини таъкидлади.

Умуман, Истанбул саммити Ўзбекистон Республикасининг интилишларини бутун дунёга намойиш қилди ва бунда янги мустақил давлат сифатида жаҳон ва минтақада халқаро терроризмга қарши муросасиз кураш бошланганлигини кўрсатди.

Мамлакатимиз Президенти 1997 йилда Афғонистон билан чегарадош ҳамда АҚШ ва Россия иштирокидаги 6 та мамлакат гуруҳини тузиш бўйича таклифларни илгари сурди. Таклиф тез орада ҳаётда ўз аксини топди ва "6+2" гуруҳи таъсис этилди. Унинг биринчи учрашуви 1997 йил 16 октябрда Нью-Йоркда чақирилди. 1999 йил 19-20 июлда эса Тошкентда "6+2" гуруҳининг афғон муаммоларини бартараф этиш бўйича навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Унда Афғонистон билан чегарадаги 6 давлат — Эрон, Хитой, Покистон, Тожикистон, Туркманистон ва Ўзбекистон ҳамда АҚШ ва Россия вакиллари иштирок этдилар. Юртбошимиз учрашувдаги нутқида Афғонистондаги уруш оқибатида терроризм ва диний экстремизм, қурол ва наркотик воситаларнинг контрабандаси авж олаётганлиги, бу эса ўз навбатида минтақадаги барча давлатлар учун хавф туғдираётганини алоҳида таъкидлади. Учрашувда "Афғонистондаги низоларни тинчлик йўли билан бартараф этишнинг асосий тамойиллари ҳақида"ги Декларация қабул қилинди.

Сўнгги йилларда жаҳон ҳамжамияти Ўрта Осиёни терроризм ва диний экстремизм марказига айлантиришга интилаётган кучлар ва оқимлар мавжудлигига ишонч ҳосил қилди. Шунинг учун Ўрта Осиё мамлакатларининг фундаментал вазифаси халқларнинг тинч ва тотув ҳаёти, чегараларнинг дахлсизлиги ва хавфсизлигини таъминлашдан иборатдир. Бусиз Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашувини, халқнинг маънавий ривожланишини, ижтимоий-иқтисодий юксалишини ва демократияга эришишини тасаввур қилиш қийин.

Афғонистондаги фуқаролик уруши тўхтатилмас экан, Ўрта Осиёда барқарорлик ва хавфсизликни таъминлаш мушкул. Шунингдек, Афғонистоннинг дунё наркотик бозорига айланганлиги Ўрта Осиё ҳудуди барқарорлигига хавф мавжудлигидан далолат беради. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов БМТ саммитида сўзлаган нутқида унинг қатнашчилари диққатини халқаро терроризмга қарши курашда кучларни бирлаштириш зарурлигига қаратди.

Ўзбекистон мустақил давлат сифатида халқаро терроризмга қарши курашда йирик халқаро ташкилотлар, биринчи навбатда БМТ, ЕХҲТ ҳамда МДҲ давлатлари билан яқиндан ҳамкорлик қилиб келмоқда. Ушбу ҳамкорлик ўзининг натижаларини бермоқда, бироқ ҳали ечимини кутаётган қатор муаммолар мавжуд.

ХУЛОСАИ КАЛОМ

Терроризм жуда мураккаб ва кўп қиррали ҳодисадир. Шунинг учун уни даф этиш қийин масала ҳисобланади. Терроризмнинг мураккаб табиати шундан далолат берадики, уни кўпгина сабаблар келтириб чиқаради. Биринчи навбатда терроризмнинг томири, тарихи ва келиб чиқиш сабабларини таъкидлаш жоиз. Шунингдек, терроризм психологик характердаги сабабларга ҳам эга, чунки терроризм қотиллик билан бевосита боғлиқ. Одам ўлдириш эса инсониятнинг абадий муаммоларидан биридир. Шунингдек, терроризм доимий қотилликлар содир этиб, бошқаларда қўрқув уйғотиб келган. Шунинг учун айрим мутахассислар терроризмни бутунлай йўқ қилиб юбориш мумкин эмас деб ҳисоблайдилар. Бироқ терроризм моҳиятан жиноятчиликни англатувчи, ҳеч қандай ҳуқуқий асосга эга бўлмаган қўрқинчли ҳодисадир. Шу маънода унинг олдини олиш қайси йўналишларда бориши мумкин?

Биринчидан, халқаро муносабатлар доирасида терроризм омилларининг илдизини батамом йўқотиш лозим.

Иккинчидан, терроризмга қарши курашиш тегишли ташкилотлар олдига терроризм объектлари ва субъектлари ҳақидаги маълумотларни тўплаш ва таҳлил қилиш, тегишли тавсиялар ишлаб чиқишни талаб этади.

Учинчидан, қўпорувчилик ҳаракатларини содир этганларни, уларнинг ташкилотларини, йўл бошловчиларини қонун асосида шафқатсиз жазолаш лозим.

Тўртинчидан, халқаро терроризмга қарши курашда халқаро ташкилотлар ва турли давлатлар кучларини бирлаштириш лозим.

Ўзбекистон Республикасининг халқаро ҳуқуқий ташаббуслари ва фаолияти юқоридаги чоралар билан бир қаторда халқаро терроризмнинг олдини олишда кўп томонлама келишувларга эришиш йўли билан, халқаро тизим ва ҳуқуқдан кучли қурол сифатида фойдаланиш муҳим аҳамиятга эга эканлигини кўзда тутади. Бу борада халқаро ташкилотлар билан алоқаларга кенг йўл очиб берилмоқда.

Фикримизча, терроризм ва унинг оқибатлари тўғрисида фуқароларнинг билимини ошириб боришга эҳтиёж катта. Ушбу мақсадга эришишда кенг омма учун махсус ўқув қўлланмалар ва китоблар чоп этилиши лозим. Шунингдек, оммавий ахборот воситалари орқали фуқароларда терроризмга қарши ғоявий иммунитет уйғотиш мақсадида, унинг шакллари, кўринишлари ва оқибатлари тўғрисида кўпроқ маълумотлар берилиши мақсадга мувофиқдир.

Нилуфар ҚОСИМОВА,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси тингловчиси

(Охири. Боши ўтган сонда)

Йигит: — Ишон, жоним, мен сени кўрмасам ортиқ чидолмайман!

Қиз: — Чидолмасанг, қайларда юрибсан, ўзи? Мен ҳам жуда соғиндим.

Йигит: — "Соғиндим" дема, гўзалим, юрагим ёрилиб кетади!

Қиз: — Мен-чи, сенинг товушингни эшитдиму, турган жойимда қимир этолмай қолдим. Қаердасан, ўзи, айт.

Йигит: — Цюрихнинг эски шаҳар қисмидаман, "Қайноқ шоколад" қаҳвахонаси бор-ку, ўша ерда, кела қол, ягонам, шоколадхўрлик қиламиз!

Қиз: — "Қайноқ шоколад" қаҳвахонаси?! Ахир... ахир мен шу жойда турибман-ку!..

Йигит: — Ростданми?!

Х.НАБИ фотоси

Цюрих. 28.06.01.

Саргузашт

Дадахон НУРИЙ

БОЙСУННИ ТИТРАТГАН ЎН КУН

Бойсунни кўриб бўлдим, кўпчилик билан танишдим. Катта ва гавжум Тошкентни соғиндим. У ёғига ёзги таътил қилиб, Наманганга ҳам ўтиш керак-ку, ахир.

Тўлқиндан ўсмоқчилаб энг ишончли улов — поезд Тошкентга неча кунда олиб боради, деб сўрадим.

— Дарров кетмоқчимисиз? Нима, Бойсун ёқмаяптими, сизга! — деди-да тўмсайиб олди укам тушмагур.

— Ажойиб кишилар макони — бундай гўзал жой нега ёқмас экан! Энди икковлашиб бизникига кетамиз, у ерда ҳам кутишяпти, — дедим.

— Бир ойсиз ҳеч қаёққа кетмайсиз, — сўзимни шартта кесди Тўлқин ва қўшиб қўйди: — Кетма-кет иккита тўйга айтилганмиз. Ундан кейин Шерободга борамиз. У ёғига бир гап бўлар.

Мен эса кетишга астойдил аҳд қилгандим.

Бироқ кутилмаган воқеа содир бўлиб, бутун Бойсунни қиёмат қопди: сайроблик ўрта яшар киши, тоғда бойсунлик чўпоннинг қизини отга ўнгариб, олиб қочиб кетибди!..

Кимдир қизни кигизга ўраб олиб қочгани, яна биров оёққўлини боғлаб ўғирлаб кетгани ҳақида гапирарди.

Воқеалар шунақанги шиддатли тус олдики, ўша "сайробий" эркакнинг таҳқирли бу хатти-ҳаракатидан ғазаби жунбушга келган бир гуруҳ ёшяланг қарши чоралар кўришга киришиб кетибди. Қўшни қишлоққа бир-икки "ҳамла" бўлганлиги ҳақида ҳам гап тарқалди.

Кўпчилик бойсунликларнинг ғурурини таҳқирлаган "қиз ўғриси"ни тутиб, жазолашни талаб қиларди. Лекин қочқинлар чеку чегарасиз Бойсун тоғларининг қайси бурчагида, қайси унгурида яшириниб юрибди, билиб бўлмасди.

Воҳид билан Фарҳоднинг тенгдош оғайнилари тоғлардан кесиб келтирилган бир боғ қатронғи новдасини ташлаб кетишди.

Новдаларнинг чопқида кесиб олинган томони қаттиқ қисилган одам муштига ўхшаш чайир бўлиб, тўқмоқни эслатарди. Ака-ука икковлон қўлида болта билан уларни йўниб гаврон — "қурол" тайёрлашга киришдилар.

Афтидан Бойсунда қандайдир "жанг"га тайёргарлик кетарди.

Онахонимиз ўғиллари тепасига бостириб келиб:

— Ҳой, тирранчалар, ақлларингни едингми, бу нима қилиқ?! Ҳозир дадангга телефон қилиб, адабларингни бердираман, — дея уриша кетди.

Воҳид қаддини ростлади:

— Нима, бизнинг қизларни ўғирлаб кетаверса, индамай қараб ўтиравераликми?! Эртага чўпонларимизнинг бошқа хотин-халажлари бошига ҳам шундай кун тушиши мумкин.

— Ҳа-да, — дея бўйнини чўзганча акасининг ёнини олган бўлди Фарҳод, — кўрсатиб қўямиз уларга қиз ўғирлаш қандай бўлишини!

— Сан жувонмаргларга ўзим кўрсатиб қўя қолай! — деди-ю онахонимиз қўлларига иккита гавронни олиб "тирранча"ларни қувалай кетдилар. Улар кўча томон қочиб қутулди.

Тўлқин Душанбе университетида ўқийдиган бир дўсти билан унинг олисдаги қишлоғига кетган, билишимча, бу воқеалар акс-садоси ҳали қулоғига етиб бормаганди.

Кўчада Жамил домлани учратиб қолдим. У кишининг воқеаларга муносабати қуйидагича бўлди:

— Бу ўтмиш сарқити. Тарихий манбалардан маълум бўлишича, илгари бой-феодаллар аҳолини табақаларга бўлиб, онгсизликка маҳкум этганлар. Натижада бунақа қарама-қаршиликлар тез-тез қайтарилиб турган. Сув, ер талашиб биринчи қишлоқ билан иккинчи қишлоқ аҳолиси урушган, кўп қонлар тўкилган... Тўғри, ҳозирги кунда Бойсун қишлоқ эмас, одамларининг онг даражаси ҳам юқори! Мана, энди кўрмайсизми, битта одамнинг онгсизларча хатти-ҳаракати ҳаммани безовта қилиб ўтирибди.

Кечқурун Воҳид билан Фарҳодни "қароргоҳим"га чақириб, насиҳат қилмоқчи бўлдим. Бироқ улар аввалги мўминқобил болалар эмас, бутунлай ўзгариб қолганди:

— Э, ака, тоғликлар ғурури қандай бўлишини билмайсиз.

— Сен билсанг айт-чи, — дедим Фарҳоднинг сўзини бўлиб, — нима, сайробликлар тоғлик эмасми?

— Улар бизга нисбатан анча пастда яшайди, шунинг учун паст кетган, — деди у пинагини бузмасдан.

Воҳид чурқ этмай ўтирарди.

Вазият жиддий тус ола бошлади.

Термиздаги армия бўлинмаси Бойсунга десант ташлади. Осмонда вертолётлар изғиб қолди. Қочқинларни қидиришаётганмиш. Улар қўлга тушмагунча Бойсун-Сайроб муносабатлари таранг бўлиб тураверади деган сўзни эшитдим маҳаллий ёш ёзувчи, район газетаси ходими Исмат Норбоевдан.

"Америка овози" Чехословакия воқеаларидан кейин Бойсундаги воқеалар ҳақида хабар бера бошлабдиймиш... Кимдир "Бойсун" номи халқаро миқёсда жаранглай бошлаганидан мамнун эди.

Яна бир хабарга қараганда, Нусрат Сайроби ўз қизи Ситорани олдига солиб, Термиздаги ўртанча куёвиникига кетганмиш...

Эрталаб кўча томондан кимдир менинг отимни айтиб чақиргандай бўлди. Бундоқ дераза қанотини очиб қарасам, Теша Сайдали ёнида савлатдоргина бир йигит билан қўл силкитиб туришибди.

Дарров пашшахонани йиғиштирдим, стол-стулларни тўғрилаб, югурганча пастга тушдим.

— Менгзиё Сафаров! — дея таништирди Теша ака ёнидаги шеригини.

Бу одам номини кўп эшитгандим. Воҳада танилиб келаётган ёзувчи, Шукур аканинг яқин қадрдони эканлигини ҳам яхши билардим.

Икковларини қўярда-қўймай болахонага таклиф этдим.

Жажжи Гулбаҳор, Манзуранинг ҳар нарсадан кўз-қулоқ, зийраклигига қойил қоламан. Кимки мени йўқлаб келса, нафасини ростлаб улгурмай улар пойгоҳда пайдо бўлиб, бийронлик билан салом беришарди. Албатта бировининг қўлида чойнак-пиёла, нон ўралган дастурхон, иккинчисининг қўлида мева-чева, қанд-қурсли патнус бўлади.

Бу сафар ҳам Теша ака қизларнинг саломига алик олдида, Тўлқиннинг сингиллари эканлигини дарров танитди:

— Акаларинг қани? — деб сўради улардан.

— Келиб қоладилар, ўртоқлари билан тоққа кетгандилар, — жавоб берди Манзура.

Нонуштани учовлашиб бирга қилдик.

— Қани, юринг, энди "фронт"нинг нарига томонига ўтамиз. Машина тайёр, — дея пастга ишора қилди Теша ака.

Гап қаерга боришимиз ҳақида кетаётганлигини дарров тушундим.

— "Чегара"дан ўта олармиканмиз?

Менгзиё ака менга ўгирилди-да, хотиржам бўлаверинг, дегандай қўлини силкиб гап қилди:

— Биз бетараф элчилармиз. Элчига ўлим йўқ, — сўнг қўшиб қўйди: — Бугун у ерга Термиздан Ҳайитбой Азимов келар эканлар. Баҳонада кўришиб келасиз. У киши ҳам ижодкор одам, қолаверса наманганлик — ҳамшаҳрингиз!

Бойсунда тўполон бошланмасидан аввалроқ вилоят марказидаги қандайдир йиғилишга бориб қайтган Нормурод ака партия қўмитасининг ташвиқот ва тарғибот ишлари бўйича котиби Ҳайитбой Азимовнинг менга айтган саломини ҳамда қайтаётганида кўриниш бериб ўтсин деган гапини етказган эди.

"Азимий" тахаллуси билан ижод қилувчи бу одамнинг ғазаллари қўшиқ қилиниб, радиода бот-бот янграб турарди. Мен яна Ҳайитвой аканинг қатор вилоят театрлари саҳнасида асарлари муваффақият билан ўйналаётган драматург сифатида ҳам ғойибона танирдим. Ижодкорларга ҳурмати баланд инсонлиги ҳақида Шукур Холмирзаевдан кўп эшитгандим.

Сайробдаги қишлоқ совети биносининг олди машинаю одамларга тўлиб кетган. Районнинг катта-кичик амалдори шу ерда. Милиция ходимари билан унда-мунда ҳарбийлар ҳам кўзга ташланиб қолади.

Чинданам бу ерга Ҳайитвой ака ташриф буюриб, катта-кичик маҳаллий раҳбарларни ўз ҳузурига чорлаб, можарони тезроқ ҳал қилиш борасида суҳбат ўтказаётган, Менгзиё аканинг таъбири билан айтганда, "патини юлаётган" экан.

Қабулхона эшиги очилиб, озғин, қорачадан келган кўзлари жиққа ёш ўрта яшар жувон чиқиб келди. Танидим – бу ўтган сафар Жамил ака билан Сайробга келганимизда кутиб олган қишлоқ совети раисаси эди.

Ундан кейин кирганлар: колхоз раиси, милиция бошлиғи, хўппа семиз бозорқўм ҳам терлаб-пишиб чиқишди.

Ўзимизнинг Нормурод акамиз деҳқонона салобату вазмин босиқлик билан "бошлиқ" ҳузурига кириб, қорачадан келган юзлари оқаринқираган, катта пўрсилдоқ бурнининг усти ялтиллаб кетган ҳолда бошини сарак-сарак қилганча чиқиб келдилар.

Маълум бўлдики, ичкарида "тоғорага орқаси сиққанга ҳам, сиғмаганга ҳам бир танга" қабилида иш бўлмоқда. Мўлжалланган учрашувдан бизлар ҳам обрў topolмаслигимизни сезиб, орқага қайта қолдик.

Ниҳоят, ҳафта давомида бутун район аҳолиси асабини жунбушга келтирган қочқинлар топилди — қиз билан эркак олис тоғ қишлоғидаги бир кампирникига ярим тунда силла-мадори қуриган ҳолда кириб келибди.

Энди бир муаммони жамоатчилик олдида очиқ-ойдин ҳал қилиб олиш масаласи турарди: қиз ўз розилиги билан кетганми ёки эркак уни мажбурлаб олиб қочганми?

Чунки бу борада кейинги пайтлар бойсунлиларни доғда қолдирувчи гаплар кўпайганди: "Қиз ўзи аввалдан ишва қилиб юраркан". "Ғунажин кўзини сузмаса, буқа..." "Ҳамма бало ўша мегажиннинг ўзида!.."

(Давоми бор)

Ўзингни англаб ет!
Mustaqil gazeta HURRIYAT

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Наим КАРИМОВ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР, Норали ОЧИЛОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик концерни босмахонасида босилди. Манзил: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зоқиржон АЛИБЕКОВ
Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 19.00
Буюртма — Г - 2542

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Hurriyat kompyuter markazida terildi va sahifalandi. Sahifalovchi: Sh.SAYDALIYEV

Она, бола...

КЎЗЛАРИМГА ЖОЙЛАШГАН МЕҲР

Онам вафот этганига 3 йилдан ошган бўлса-да, кейинги пайтларда уни тез-тез эслайдиган, соғинадиган бўлиб қолдим, тез-тез тушимга ҳам кириб чиқади. Хайриятки, ҳаётининг сўнгги йилида онамни оила аъзоларим билан суратга тушириб қўйган эканман, эсимга тушган заҳоти жавонимда турадиган альбомдан секингина ўша суратларни олиб узоқ вақт ёлғиз томоша қиламан.

Расмларга ҳар сафар тикилиб унинг меҳрли кўзларида ҳаётлигида сезмаган маъноюо фикрларни, менга айтолмаган, лекин айтмоқчи бўлган сўзларини илғайман. Расмларга тикилар эканман, онам гўё "Қалай, болам, яхши юрибсанми, қийналмаяпсанми, болаларинг яхшими?" — деб сўраётгандай бўлаверади.

Мен эса қалбимда қандайдир армон қолганга, онам олдида қарзимни узолмаганга ўхшайвераман.

Шундай пайтларда онам яна тилга киргандай бўлиб, ҳаёт пайтидагидай ноқулайликдан қутқариб, "Қўявер, ўғлим, ишқилиб, болаларинг билан тинч бўлсанг бўлгани", деб таскин беради.

Аҳволимдаги кейинги пайтларда бўлаётган бу ҳолни хотиним ҳам сезган шекилли, бир куни у: "Хўжайин, кеча энам тушимга кирибди. Масжиддаги чолларни чақириб бир Қуръон ўқитиб юборсак бўлармиди?" — деб қолди.

Унинг сўзларини маъқуллаб, қандай туш кўрганлигини қизиқиб сўрайман.

"Тушимда энам оппоқ кийимда, бошидаги рўмоли ҳам оппоқ эди. Унга пешвоз чиқиб борганим сайин мендан узоқлашиб кетаверди. Узоқдан энамнинг айтган битта гапини: "Омон бўлинглар, тинч ўтиринглар", — деганини эслаб қолибман, холос", — деб кўрган тушини айтиб беради.

Онамнинг расмини жойига қўярканман: "Ҳаётлик даврингизда ўйлаганларингиз биз эдик, у ёқда ҳам бизнинг ташвишларимиздан қутулмабсиз-да. Майли жойингиз жаннатда бўлгани рост бўлсин", — дея юзимга фотиҳа тортиб у билан оҳиста хайрлашаман.

Ҳар сафар қишлоққа борганимда отам номига қўйилган кўчага қандай бориб қолганимни ўзим ҳам сезмайман. Бу кўчада онамнинг босган излари ҳали ҳам сақланиб қолгандай бўлаверади, у изларни гўё кўриб қоладигандай оёғим остига тикилавераман.

Ёшлик пайтимда кўп нарсанинг мазмунига тушунмаган эканман, лекин ҳозир бобом — Марайимқул мулланинг ўгитлари, босиб ўтган машаққатли ҳаёт йўли одамлар ўртасида меҳр-оқибат деб аталувчи буюк туйғуни чуқуррок тушунишим учун сабоқ бўлиб хизмат қилмоқда. Ҳаётдаги меҳр-оқибат туйғуси ҳақида фикр юритган онларимда негадир бобомнинг доимо ёшланиб турувчи, аммо меҳрга лиммо-лим кўзлари кўз ўнгимдан ўтаверади.

Ҳаётнинг сўнгги йилларида бобом қоматининг эгилиб қолганлигини эса, унинг ўзи учун тортган ташвишларида эмас, балки ҳаётининг нотекис йўлларида қариндошлар, жиянлар, опа ва укадан қолган етимчалар тақдири, уларнинг ҳаётда одам бўлиб кетиши учун тотган заҳматларида эканини англаб етаман. Урушдан олдинги ва кейинги йилларида ҳам ўз даврининг эскичасига ҳам, янгичасига ҳам саводхони бўлган бобомнинг оламдан ўтиб кетган опа-укаларидан қолган бир этак етимчаларни оёққа турғазгани, тўғри сўзлиги-ю, ғурури туфайли ҳаётнинг азоб ва ташвишларига бот-бот рўпара бўлавериши, бу бобом учун осон кечмаганлигини қалбдан ҳис этаман.

Онам ҳам кўп фазилатлари билан бобомга тортган эди. У аёл бўлишига қарамай ўта ғурурли, орияти эркаклардан қолишмайдиган, ҳаётда ноқулай аҳволга тушиб қолишдан ҳар доим ўзини асраб юрувчи аёл эди. Ҳали-ҳали эсимда. Олтмишинчи йилларнинг бошида онамни партияга қабул қилишди, кейин эса бригадир этиб тайинлашди. Қишлоқнинг бир чеккасида бўлган ҳовлимизда ўша йиллари ҳеч ҳам меҳмонлар узилмасди. Ҳали колхоздан, ҳали райондан, яна аллақаёқдан меҳмонлар уйимизга тез-тез келиб турарди. Айниқса отам билан елкадош, тенгқур, дўст бўлган ўша пайтдаги довруғи баланд колхоз раиси Шин Ден Дик уйимизга келиб, ҳовлимизнинг ёнидан оқиб турувчи анҳорда чўмилиб, бир оз ҳордиқ чиқариб кетишни яхши кўрарди.

Онам 70-80 кишилик бригадани бошқаришдан ташқари, мана шундай меҳмонларни кутиб олишни ҳам жойига қўярди. Онам меҳмонлар келаверишидан бирон марта отамга нолиган, оғринган пайтини эшитмаганман, аксинча, меҳмонлар келганда жуда хурсанд бўлиб кетарди.

Онамнинг энг яхши фазилатларидан бири унинг соддалиги, самимийлиги, айниқса қариндошларга бўлган меҳр-оқибати деб ўйлайман. Онам яхши ва ёмон кунларда яқинларимиздан ҳеч кимни унутмасди. Бирор-бир қариндошимизни бир оз вақт кўрмай қолса, албатта бирон-бир кун эслаб атайлаб бориб ҳолидан хабар олиб келарди. Эҳтимол, онамнинг шу фазилати туфайли ҳам уйимиздан қариндош-уруғларнинг, яқинларимизнинг қадами аримасди.

Уйимизда бўлиб ўтган бир тантана ҳеч эсимдан чиқмайди.

Ўшанда мен 14-15 яшар бола эдим, кузнинг сўнгги ойи. Онам раҳбарлик қилган бригада пахтадан 41 центнердан, канопдан эса 245 центнердан ҳосил етиштириб, план ва мажбуриятларни ортиғи билан бажарган эди. Табрикловчилар жуда кўпайиб кетди, чунки онам раҳбарлик қилган бригада колхозда ҳосилдорлик бўйича биринчиликни олган экан. Қўй сўйилди, ичкилик бўлди, колхознинг, райoннинг катталари ҳам келиб онамни табриклашди. Шунда колхоз раиси Шин Ден Дик сўз олиб, ўзбек тилида "Зайнаб! Сиз колхоздаги 24 та бригадир орасида аёлларимиздан ёлғиз ўзингиз. Лекин шунга қарамай уларнинг барини ортда қолдириб, биринчи ўринни олдингиз. Бунинг учун сизга катта раҳмат! Мана бу совға сизга, қабул қилиб олинг", — деб эсдалик учун қўл соати ва бир конверт узатди.

Раис онамга негадир эркаклар қўл соати совға қилганди. Ўшанда онам соатни олиб менинг қўлимга тақиб қўйди, конвертни эса ўринбосари Мўмин тоғага узатди. Меҳмонлар онамдан жавоб сўзи кутишарди. Эҳтимол, улар баландпарвоз сўзларни эшитмоқчи бўлгандир. Онам ўрнидан туриб, "Эътиборларингиз учун раҳмат, бемалол ёйилиб ўтиринглар", деган сўздан бошқа ҳеч нима демади ва секин даврадан чиқиб ўз юмушларига берилиб кетди. Бу ютуқ онам учун ҳам, оиламиз учун ҳам катта хурсандчилик эди, аммо бу кўпга чўзилмади.

Шу йили қишнинг ўрталарида онам тўсатдан бетоб бўлиб, юрак хасталигига чалиниб қолди.

Отам жуда кўп уринди — кўрсатмаган доктори, ўқитмаган домласи қолмади. Қатор қўй-эчкилар сўйилди, аммо негадир онам тузалавермади. Шу йиллар оилада катта фарзанд бўлганим учун ҳам бутун оила ташвиши менинг бўйнимда қолиб кетди. Тўртта синглим, уй юмушлари — бари менинг зиммамда эди. Отам колхоз ишларига эрта тонгдан кетиб кеч қайтарди.

Бир куни отам онамни Тошкентга санаторийга жойлаштириб келганини айтди. Ташвишларим янада ортди. Лекин бахтимиз бор экан, онам санаторийдан тузалиб келди. Шунда айтган гаплари ҳеч ҳам хаёлимдан кетмайди. "Ўғлим, мен тузалиб келдим. Энди ўртоқларинг билан бемалол ўйнайвер".

Ҳа, эҳтимол, онам ўшанда бетоблиги пайтида мен сингилларим билан икки йил қийналганимни юрагидан ҳис этган бўлса ажаб эмас.

Шундан кейин онамнинг қаттиқрок касал бўлиб, касалхонада ётганини эслай олмайман. Қолган умрини у фақат оиласига, бизга бағишлади. Барчамизни беками-кўст ўстирди, уйли-жойли қилди, неваралар кўрди, сингилларим барчаси ўқиб, олий маълумот олди. Бундай қараганда, онамнинг барча ниятлари амалга ошгандай, армони йўқдай эди. Бир куни суҳбатлашиб ўтириб, шу мавзуда гап очиб қолди. "Ўғлим, мен ҳаётимдан розиман, ҳаммаларинг ўз ўринларингни топдиларинг. Лекин битта армоним бор. Ишқилиб, ўлимга сабр берса, Бахтиёрнинг тўйини кўрсам".

Онам ёлғиз ўғил невараси, менинг ўғлим Бахтиёрнинг уйланиш тўйини ҳам кўрмоқчи эди. Аммо минг афсуски, бу ниятига эриша олмади. Онам етмиш тўрт ёшида бундан қирқ йил олдин йўлиққан юрак хуружи касали билан ётиб қолди, уч-тўрт кун ўтгач эса, тилдан ҳам қолди.

Сингилларим билан барчамиз кеча-ю кундуз бошида бўлдик. Сезишимча, онам ҳаётининг энг оғир пайтлари мана шу кунлар эди. У ўзи ётган хона шифтига маъюс тикилганча менга нимадир демоқчи бўлардию, аммо гапиролмаганидан қийналарди, шундай аҳволга тушиб қолганидан эзиларди.

Рўза ойининг узоқ тунида кўзларим сал илинган экан. Хотиним елкамга туртиб уйғотди. Қарасам, онам безовта бўлаётган экан.

Нозик қўлларини кафтимга оламан, кўзларига тикиламан, онам, назаримда, ҳозир тилга кирадигандай бўлиб кўринарди. Аммо у гапиролмасди. Яримжон бўлиб қўлларини елкамга қўймоқчи бўлади, ўзим ёрдамлашаман. Менга узоқ тикилиб турди ва тўсатдан нафас олишлари оғирлашди.

Ҳа, бу онам умрининг сўнгги дақиқалари эди. Аммо мен ҳеч ҳам ишонгим келмас эди. Ёнимда турган хотинимнинг айтаётган "Хўжайин, розиман денг, калима келтиринг" деган сўзларини гўё эшитмаётгандай эдим.

Кўзларимдан турна қатор оққан ёш онамнинг лабларини намлар, лекин негадир овозим чиқмас, ич-ичимдан пинҳона йиғлар эдим. Онамнинг сўнгги нафаслари менда қолди ва ниҳоят у киши кўзларини оҳиста юмиб, бизни ташлаб абадга кетдилар. Шундагина мен "Онажон, розиман, минг бор розиман", дея олдим, холос.

Расмларда акси қолган онам кўзларига ҳозир боқар эканман, унда онам ҳаётлигида илғай олмаган ажиб бир маънони илғайман. Бу гўё шукроналик, ҳаётдан розилик, ўзи кўрсатган меҳр-оқибатдан қайтаётган яхшиликларга ризолик акс этаётгандай бўлиб туюлади.

Холмурод ОЛЛАНАЗАРОВ

"Истиқлол тонги" танловига

Илҳом

Сирожиддин САЙЙИД

ШАМНОМА

Ёнди қанча сарвиқомат шамларим.
(Эски дафтардан)

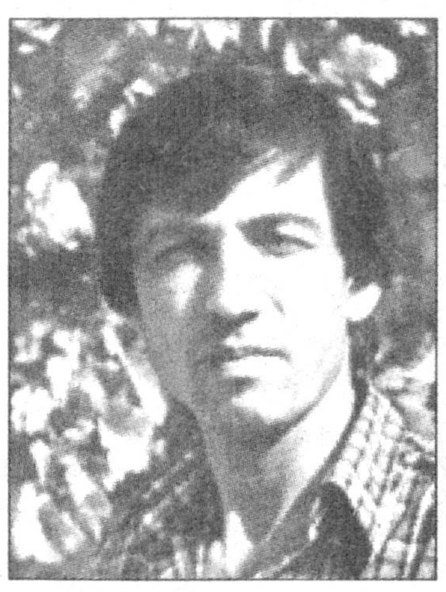

Ҳар бир шоир ҳаётининг маълум паллаларида ўз кўнгли, ҳаёту тириклик олдида ҳисобот, сарҳисоблари бўлади. Буни ҳар ким ҳар хил йўсинда ифодалайди.

Айни истиқлол йилларида ёзилган бу тўртликларда номлар, исмлар бор: улуғ зотларнинг, устозларимизнинг номлари, яна бошқа номлар. Уларни тилга олиш баҳонасида мен бу зотлар олдидаги узиб бўлмас қарзимни назарда тутганман.

Худойим, шукрким, қошу кўз бердинг,
Яна тилларимга равон сўз бердинг.
Пушту паноҳ бердинг менга ўзингдан,
Яна ўз дилимдай содиқ дўст бердинг.
* * *

Менинг Ватан ичра ватанларим бор,
Мангу завол билмас чаманларим бор.
Термизийлар янглиғ хазиналарим,
Бухорийлар каби маъданларим бор.
* * *

Кўринган тоғларнинг қояларидир,
Ул ота-бобомнинг сояларидир.
Осмонга интилган баланд чўққилар
Эрк дея юксалган ғояларидир.
* * *

Мен бунда ҳар дилдан наволар олдим,
Ҳар гиёҳ, ҳар гулдан саболар олдим.
Оқ фотиҳа олдим оппоқ тоғлардан,
Азим чинорлардан дуолар олдим.
* * *

Райҳонлар баргидан сиёҳ олдим мен,
Ҳар хасдан руҳга бир гиёҳ олдим мен.
Юртнинг турна кўзли булоқларидан
Кўнгилга кўз олдим, нигоҳ олдим мен.
* * *

Тоғларда кишнаган от, саманимдир,
Босиб келаётган, оҳ, туманимдир.
Хазонларни йиғиб ёқмоқда бир чол,
Ул менинг ёшлигим, гул чаманимдир.
* * *

Ёмғирлар йиғлашиб сел бўлди, она,
Соғинчлар бирлашиб йил бўлди, она.
Тўпланиб-тўпланиб барча оғриқлар,
Менинг кўкрагимда дил бўлди, она.
* * *

Кўрингким, биз қандоқ рафторга келдик,
Дил билан охири гуфторга келдик.
Ўтиб дунёнинг бор атторларидан
Охир Фаридиддин Атторга келдик.
* * *

Эй, дил, Жалолиддин Румийга боққил,
Кўнгил дарёсига ғарқ бўлгил, оққил.
Мангу оловдир бу — мангу тириклик,
Ёндиргил ўзингни, шу ўтда ёққил.
* * *

Мен бир хас, сен эса дарё, тириклик,
Тилим лол, сен эса гўё, тириклик.
Неки севдим, суйдим — туш янглиғ ўтгай,
Эй, бошдин оёғи рўё тириклик.
* * *

Аё, Анвар қори, "Қуръон"дан айтинг,
Эътиқоддан айтинг, иймондан айтинг.
Бу ёруғ дунёда минглаб йўл топиб,
Ўзин тополмаган инсондан айтинг.
* * *

Букун дастурларинг, дарсликларинг кўп,
Меҳробинг, хонақоҳ, масжидларинг кўп.
Сенга жоиз асли юксак амаллар,
О, инсон, бунча ҳам пастликларинг кўп!
* * *

Тирикмиз, биродар, бўлма бесабр,
Марҳумларга қийин, уларга жабр.
Бориб қабристонга назар сол бир зум,
Гўё сабр тилар қабрга қабр.
* * *

На керак, ўзи қон ютгандан кейин,
Бағрини тупроққа тутгандан кейин?
Дўстлари кўпайди Шавкат Раҳмоннинг
Ўзи бу дунёдан ўтгандан кейин.
* * *

Дунёда ғам кўпдир — биттаси сенсан,
Ранжу ситам кўпдир — биттаси сенсан.
Ёниб-ёниб тугар барча шамлар ҳам,
Дунёда шам кўпдир — биттаси сенсан.
* * *

Улуғ Ойбеклару Ғафур Ғуломлар
Нечун улуғ эрди, улуғ каломлар?
Чунки улуғ эрди бу зотларда қалб,
Қалбда улуғ эрди дарду аламлар.
* * *

Кимгадир қисмату ёзиқ шеърият,
Ким учун болға ё қозиқ шеърият.
Устоз Эркин Воҳид сатрларидан
Билдик, бунчалар ҳам нозик шеърият.
* * *

Худо берган зотлар тоқ, ёлғиз чиққай,
Таъриф этмоққа тил, сўз ожиз чиққай.
Юз йилда туғилса бир улуғ ҳофиз,
Унинг бир додидан юз ҳофиз чиққай.
* * *

Оламда бир ғалат жонлар юрибди,
Ким тикка, ким эса ёнлаб юрибди.
Калта иштон киймиш бир даканг хўроз,
Шим кийган товуқлар донлаб юрибди.
* * *

Худойим, қуёшу ерлар яратдинг,
Минг бир синоату сирлар яратдинг.
Читтакларга муте сору бургутлар,
Тулкиларга тобе шерлар яратдинг.
* * *

Дуч келган ҳар чуқур асло жар эмас,
Сен бир жонзотдирсан, гарчи хар эмас.
Сен ўйлаганчалик кўр эмас даврон,
Сен ўйлаганчалик замон кар эмас.
* * *

Ватан, бўстонларинг озода бўлгай,
Ўғил ҳам қизларинг жонзода бўлгай.
Султондай қад ростлар ҳар бир дарахтинг,
Очилган ҳар гулинг хонзода бўлгай.

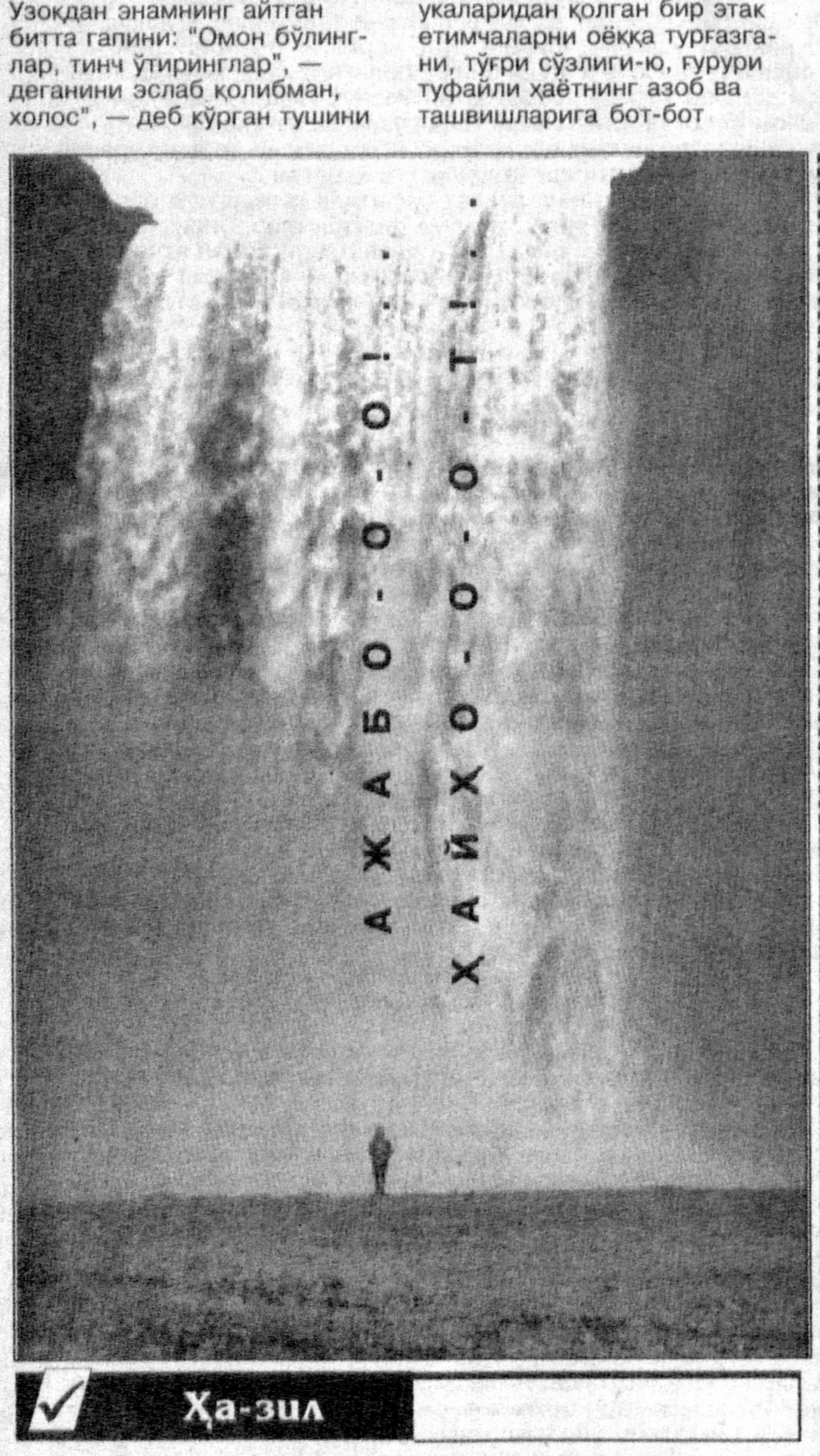

"ҚОНУН" ҲУҚУҚИЙ ФИРМАСИ

Мулкчилик шаклидан қатъий назар юридик шахсларга, фуқаролигидан қатъий назар барча жисмоний шахсларга қуйидаги ҳуқуқий хизматларни кўрсатади:

— тергов, суд, хўжалик суди ва бошқа давлат органларида қонуний ҳуқуқ ва манфаатларни ҳимоя қилиш;
— оилаларга адвокатлик хизматини кўрсатиш;
— дебиторлик қарзларини ундириш борасида ҳуқуқий хизмат кўрсатиш;
— хўжалик судига мурожаат қилиш учун тегишли ҳужжатларни тайёрлаб бериш;
— аудиторлик хизматини амалга ошириб тегишли хулосалар бериш;
— кундалик амалий ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш, ҳуқуқий маслаҳатлар бериш;
— тегишли ҳуқуқий ва норматив ҳужжатлар билан таъминлаш;
— ишчи ва хизматчилар билан меҳнат шартномаси (контракт) тузишда ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш;
— корхона ва ташкилотларнинг ҳужжатларини ҳуқуқий экспертиза қилиш;
— ишлаб чиқариш ва хўжалик шартномалари ҳамда шунга ўхшаш бошқа битимлар тузишда амалий ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш;
— контрактация шартномаларини тузиб бериш;
— шартномалар тузиб бериш;
— хусусий фирмалар, масъулияти чекланган жамиятлар, акциядорлик жамиятлари, қўшма корхоналарнинг уставларини, таъсис шартномаларини, бошқа турдаги ҳужжатларини тузиб бериш ва бир йил ичида бепул ҳуқуқий маслаҳатлар бериш;
— банкларда ҳисоб-китоб рақамларини очишда тегишли ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш.

БИЗНИНГ МАНЗИЛ:
703000 Самарқанд ш.
Мирзо Улуғбек кўчаси 60-уй.
Телефон: 8-3662 33-32-46, 33-76-67.
Факс: (3662) 31-16-69.

ФИЛИАЛЛАР:
А.Икромов кўчаси 41-уй. Телефон: 21-03-16.
М.Улуғбек кўчаси 40-уй. Телефон: 33-62-55.
Беруний кўчаси 65-уй. Телефон: 29-62-51.
М.Улуғбек кўчаси 60-уй. Телефон: 33-65-89.

Ҳа-зил

ТАЛАБАЛАР ЁТОҚХОНАСИ ҲИКМАТЛАРИ

Икки кун хонамга бормаганимга тараканлар аразлаб кетиб қолибди.
* * *

Нима учундир бировдан қарз олганимни унутиб юбораману, бировга қарз берсам кечалари уйқум келмайди.
* * *

"Ёзма ишни кўчиртирганга "приз" бор!"
* * *

Одатда, "бўш" китобни ўқишга киришишим билан уйқу босади. Бироқ кейинги вақтларда дурустларини қўлга олсам ҳам барибир уйқум келадиган бўпти. Йўқолсин, дангаса уйқу!
* * *

Домламизга бошқалардан олдин салом берсам уч кун енгил юраман.
* * *

Баъзида анқовлигим ва ... ялқовлигим иш бериб қолади.
* * *

Тушлик қилмасликда уч ҳикмат бор: пулни тежаш, ошқозонни беҳуда "нагрузка"дан асраш, ...домлани хурсанд қилиш.
* * *

Негалигини билмадиму, қўшни хонадаги сабоқдошлар тайёрлаган овқатдан мазали овқат дунёда йўқ! Шу боис жўраларнинг хонасига кунига уч маҳал танда қўяман!..
* * *

Деканини тушида кўрган талаба — бой бўлади.
* * *

Тавба, негадир яхши домлаларнинг дарсидан ҳамиша уйқуга тўйиб чиқаман-а!
* * *

Нима, қизларга музқаймоқ олиб бермасдан ҳам уларни севиш мумкин эмасми?..
* * *

Талабанинг олтинга тенг вақтини ўғирлайдиган ашаддий зараркунанда нарса — имтиҳон!
* * *

Кўп ўқийман, калла ҳам яхши "олади", лекин... олганини "чиқармайди", шунисига куяман-да!
* * *

"Танка"лар бензинни кўп ютадиган бўлиб қолаяпти...

Чаққон ТАЛАБА

Синглимиз Нилуфархон!

Сизни таваллуд айёмингиз билан қутлаб, ҳаётда бахт ва омад, ўқиш ва ижодий ишларингизда баркамоллик тилаймиз. Илойим, бахтли бўлинг!
Эҳтиром билан,
"ҲУРРИЯТ"чилар

ДИҚҚАТ, ЯНГИЛИК!

Ҳурматли тадбиркор ва ишбилармон жаноблар! Корхона ва ташкилот мутасаддилари!
"Ҳуррият" газетаси таҳририяти Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 10 йиллиги муносабати билан шу йилнинг 1 октябригача реклама ва эълонлар чоп этишни
40 % ГА АРЗОНЛАШТИРДИ.
Шошилинг!
Бундай қулай ва арзон реклама хизмати йил давомида фақат бир мартагина таклиф этилади.
Озгина харажат, бу — мўл-мўл даромад дегани.
"Ҳуррият" — рақобат бозоридаги ишончли ҳамкорингиздир.
Телефон: 133-69-45, 136-53-63.

ХОНИМЛАР ВА ЖАНОБЛАР!

Агар сиз иморатингизни пардозламоқчи бўлсангиз, "ЕМЕК" — Ўзбекистон-Туркия ҳамкорлигидаги қўшма корхона маҳсулотларидан фойдаланинг.

Қўшма корхона хориждан келтирилган юқори сифатли ва тайёр ҳолдаги:
1. SATEN FINISH PLASTER ABS–TEPE
2. SIVA GYPSUM PLASTER ABS–TEPE
маркали қуруқ қотишмали (гипс)ларни ЭНГ АРЗОН нархда сотади.

Телефонлар:
117-56-76, 117-56-75.

Офис манзили:
Чилонзор — 17; 38 "А"-уй

"ЕМЕК" қўшма корхонасининг маҳсулотлари иморатингизнинг равшанлигини оширади.

ЭЪЛОН

Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги "UNIKON" МЧЖ тугатилади. Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб икки ой давомида қабул қилинади.
Тел.: 43-38-86.

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги 64-ўрта мактаб томонидан 1994 йилда Улуғбеков Бобир Турсунович номига берилган № АУ 308344 рақамли аттестат йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Тошкент шаҳар Агробизнес коллежи томонидан Рахимов Жамшид Абдувохидович номига берилган №127904 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманида жойлашган Усмон Носир номли 241-ўрта мактаб томонидан Олимов Жавоҳир Абдуллаевичга 2001 йил 15 июнда таянч маълумоти тўғрисида берилган гувоҳнома йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.